

HETKI ELÄMÄSSÄ

Nuorten kokemuksia Elämönhallintapalvelut Visio Oy:stä

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
Kevät 2009
Hanna Pekonen
Kirsi Rantanen

Lahden ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

PEKONEN, HANNA & RANTANEN, KIRSI:

Hetki elämässä
– Nuorten kokemuksia Elämänhallintapalvelut Visio Oy:stä

Sosionomi (AMK) opinnäytetyö

43 sivua, 12 liitesivua

Kevät 2009

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuoda esiin nuorten kokemuksia Elämänhallintapalvelut Visio Oy:stä. Opinnäytetyömme kautta haluamme tuoda esille, miten nuoret ovat kokeneet Visio-työskentelyn ja millaisista työskentelymuodoista he ovat kokeneet hyötyneensä. Tavoitteenamme on myös tuoda kehittämisehdotuksia Visio-työskentelyyn.

Teoreettisessa viitekehyksessä lähdemme liikkeelle itsenäistyvästä nuoresta ja aikuisen tuesta nuorelle. Kuvaamme myös nuoren arjen hallintaa itsenäistyvän nuoren roolikartan avulla. Keskeisimpiä käsitteitämme ovat Elämänhallintapalvelut Visio Oy, lastensuojelun avo- ja jälkihuolto. Tutkimusaineisto hankittiin teema-haastattelun keinoin marraskuun 2008 ja helmikuun 2009 välillä. Haastattelimme kolme Visio-työskentelyssä mukana ollutta nuorta. Opinnäytetyössämme käytettiin kvalitatiivista tutkimusmenetelmää ja analysointimenetelmänä teemoittelua.

Tutkimuksen keskeisiä tuloksia on, että nuorten kokemus Visio-työskentelystä oli myönteinen ja he kokivat sen tarpeelliseksi. Nuoret kokivat perheen ulkopuolisen aikuisen tuen hyvänä asiana. Nuoret kokivat tärkeäksi saada keskustella luottamuksella aikuisen kanssa, eikä yhdessä tekemisen tarvinnut olla kahvilla käymistä kummallisempaa. Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että tällaiselle työskentelymuodolle on tarvetta. Tutkimustulosten mukaan nuorten avohuoltoa tulisi kehittää vastaamaan entistä paremmin nuorten ja heidän perheidensä tarpeita.

Avainsanat: itsenäistyvä nuori, Elämänhallintapalvelut Visio Oy, lastensuojelulain avohuolto ja -jälkihuolto

Lahti University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Service

PEKONEN, HANNA & RANTANEN, KIRSI:

The Moment in Life
-Young People's Experiences of Elämänhallintapalvelut Visio Ltd

Bachelor's Thesis in Social Work

43 pages, 12 appendices

Spring 2009

ABSTRACT

The objective of our thesis was to bring out the experiences of young people from "Elämänhallintapalvelut Visio Ltd". With this thesis we wanted to find out how young people have experienced Vision –working and what kind of working has given them the best benefit. Another aim was to offer Vision some suggestions for developing their work.

In the theoretical framework we started with young people becoming independent and adults' support of the young. We also pictured adolescents' control of everyday life with the help of young person becoming independent role map. One of our key points is "Elämänhallintapalvelut Visio Ltd", non-institutional care and after-care of child welfare. The research material was collected with a theme interview held between November 2008 and February 2009. We interviewed three young people who participated in the Vision-project. We used qualitative research method and thematic analysis.

The main results of this study are that the young experienced Vision-working positive and necessary. Supports from adult of outside family young people were experienced good thing. The young experienced important to discuss confidentially with adult and doing together doesn't be something special, only going to have some coffee were working. It can be concluded that this kind of working method is needed. According to the test, results non-institutional social care of the young should be developed to meet the needs of young people and their families even better.

Key words: becoming independent, Elämänhallintapalvelut Visio Ltd, child welfare act, non-institutional care and after-care

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	NUOREN AIKUISTUMINEN	2
2.1	Itsenäistyvä nuori	2
2.2	Nuoren tukiverkosto	3
2.3	Nuoren monet roolit – roolikartta	5
3	NUORI LASTENSUOJELUSSA	6
3.1	Lastensuojelu	6
3.2	Lastensuojelun avohuolto	7
3.3	Lastensuojelun jälkihuolto	8
4	LASTENSUOJELUN AVOHUOLTOON LIITTYVIÄ TUTKIMUKSIA JA – PALVELUN TARJOAJIA	9
4.1	Aikaisempia tutkimuksia	9
4.2	Lastensuojelun avohuollonpalveluja tarjoavia yrityksiä ja yhteisöjä	10
5	ELÄMÄNHALLINTAPALVELU VISIO OY	11
5.1	Yrityskuvaus	11
5.2	Toiminta-ajatus ja -periaatteet	12
5.3	Vision työprosessikuvaus	15
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
6.1	Tutkimuksen tavoite ja tehtävät	16
6.2	Tutkimuksen rajaus ja perustelut	16
6.3	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta	17
6.4	Haastattelun toteutus	19
6.5	Aineiston käsittely ja analysointi	20
7	NUORTEN KOKEMUS VISIO-TYÖSKENTELYSTÄ	22
7.1	Nuoren kokemus visio-työskentelyn aloittamisesta	22
7.2	Nuoren kokemus visio-työskentelystä	24
7.3	Nuoren kokemus visio-työskentelyn päättämisestä	26
7.4	Visio-työskentelyn kehittäminen	30
7.5	Johtopäätökset	31

8	POHDINTA JA KEHITTÄMISIDEOITA	33
8.1	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	33
8.2	Tutkimuksen tarkastelua	35
8.3	Tutkimuksen herättämiä kehittämisideoita	36
9	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Elämänhallintapalvelut Visio Oy:n työskentely nuoren kanssa kestää vain hetken, mutta sen tuomat kokemukset voivat olla nuoren elämässä merkittäviä. Tästä syytä opinnäytetyön nimeksi on valittu ”Hetki elämässä”. Opinnäytetyötä harkitessamme saimme oman työmme kautta kuulla, että Elämänhallintapalvelut Visio Oy:n työskentelyä ei ole vielä millään lailla tutkittu. Elämänhallintapalvelut Visio Oy toimii muun muassa avo- ja jälkihuoltopalveluja tarvitsevien nuorten ja heidän perheidensä parissa. Työntekijöillä on käsitys yksityisten avohuollon tukitoimien tarpeellisuudesta, mutta heidän toiveenaan ja meidän kiinnostuksemme kohteena olivat nuorten omat kokemukset työskentelystä. Yksityisiä avohuollon palveluja tarjoavia yrityksiä on perustettu useita, mutta opinnäytetyössämme esittelemme tarkemmin ainoastaan Elämänhallintapalvelut Visio Oy:n.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Elämänhallintapalvelut Vision läpikäyneiden nuorten kokemuksia palvelusta. Tutkimuksen tavoitteena on nuorten omakoh- taisten kokemusten esiintuominen, ja sitä kautta vaikuttaminen Vision toiminnan kehittämiseen vastaamaan entistä paremmin nuorten tarpeita. Osallistuminen tutki- mukseen on mahdollista jokaiselle nuorelle, jolla Vision palvelu on päättynyt 2008 loppuun mennessä. Opinnäytetyössämme käytämme Elämänhallintapalvelut Visio Oy:stä lyhennettä Visio. Elämänhallintapalvelut Visio Oy:ssä tehtävää työtä ku- vaamme visio-työskentelyksi, koska Vision työntekijät ja nuoret käyttävät itse ky- seisiä termejä.

Vuonna 2007 laaditussa Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjel- massa korostetaan varhaista puuttumista ja ennalta ehkäisevää työtä nuorten ja heidän perheidensä kanssa. Tämän ohjelman mukaan erityistä huomiota tulee kiin- nittää nuorten pahoinvoinnin ja syrjäytymisuhan varhaiseen tunnistamiseen. Erityis- huomiota tulee ohjelman mukaan kiinnittää myös vanhemmuuden tukemiseen ja nuorten huostaanottojen vähentämiseen. (Hallituksen politiikkaohjelmat 2007).

Kuitenkin Lahden lastensuojelupäällikön, Päivi Lahden mukaan lastensuojelun tilastot osoittavat nuorten huostaanottojen lisääntyneen vielä vuonna 2008 (Lahti 23.2.2009). Hallituksen politiikkaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittaisiinkin erilaisia avohuollon tukitoimenpiteinä annettavia palveluja nuorille ja heidän perheilleen.

2 NUOREN AIKUISTUMINEN

2.1 Itsenäistyvä nuori

Nuoruudessa elämään vaikuttavat omat mieltymykset ja käsitykset. Elämän suuntaa haetaan välillä omista käsityksistä tiukasti kiinni pitäen. Käsitykset ja mieltymykset eivät ole vielä vakiintuneita, vaan vaihtuvat helposti. Lapsuudenkodista irrottautuminen ja itsenäistyminen alkavat. Nuori kaipaa tilaa ja vapautta etsiä itseään. Mahdollisuuksien tunnustelu johtaa yleensä joidenkin tehtävien tai roolien omaksumiseen. Oman elämän suunnan etsiminen ei aina näytä järkevältä ja tehokkaalta, mutta kuuluu nuoren kehitykseen. (Turunen 2005, 138)

Nuoruusiän määrittely on vaikeaa, koska jokainen kehittyy omaan tahtiin. Yleisesti ottaen puberteetti määrittelee nuoruuden alkamisen. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2003, 18.) Nuoruusiän katsotaankin olevan lapsuuden ja aikuisuuden väliin jäävä psyykinen kehitysvaihe, joka on ikävuosien 12- 22 välillä. Nuoren persoonallisuus muuttuu ratkaisevalla tavalla tänä aikana. Tähän persoonallisuuden muuttumiseen vaikuttavat mm. aikaisemmat kehitysvaiheet, ympäristön ja nuoren vuorovaikutus sekä nuoren pyrkimys kohti aikuisuutta. (Aalberg & Siimes 2007, 15, 67.)

Monen nuoren elämässä murrosikä merkitsee toisinaan vakavaa kriisiä. Tällainen kriisiytynyt nuori voi vetäytyä estoisesti kaikesta sosiaalisesta kanssakäymisestä ja sulkeutua kuoreensa. Toisaalta tilanne voi olla myös päinvastainen. Nuori voi villiintyä maailman houkutusten ja uusien tunteidensa lumossa. Nuori ei ehkä itse koe

olevansa minkäänlaisessa kriisissä, mutta hänen läheisensä kokevat usein tilanteen uhkaavaksi ja vaikeaksi. (Turunen 2005, 14–15.) Nuoren itsetunto ja minäkuva rakentuvat läpi nuoruuden. Nuori voi osoittaa vahvaa elämänhallintakykyään pystymällä luomaan tavoitteita, omistautumalla asioilleen ja ponnistelemalla niiden saavuttamiseksi. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 1999, 204; Pajamäki - Alasara 2007, 4.)

Mervi Aallon (2003, 78) tutkimuksen mukaan nuorisosta löytyy optimisesti tulevaisuuteen asennoituvia nuoria. Heille tulevaisuus näyttäytyy valoisana, eivätkä he koe yksinäisyyttä. Nuorista löytyy myös niin sanottuja riskinuria, jotka kokevat nykyhetkessä yksinäisyyttä ja suuntautuvat kielteisesti tulevaisuuteensa. Aallon mielestä meidän tulisi olla juuri näistä riskinuurista huolissamme ja antaa eväitä myönteisempään tulevaisuusajatteluun. Näitä riskinuria tulisi tukea ja ennen kaikkea huomata heidät. (Aalto 2003, 78.)

2.2 Nuoren tukiverkosto

Murrosikä on merkittävä siinäkin mielessä, että nuori alkaa irrottautua vanhemmistaan tässä vaiheessa. Kodin ja vanhempien tuki on nuorelle tärkeää, vaikka ikätoverit alkavat korvata vanhempia ja ovat apuna rakentamassa nuoren minuutta. Ystävät ovat nuorelle tärkeitä, mutta heiltä nuori ei aina saa riittävää ymmärrystä, myötätuntoa ja näkemystä. Tästä syystä nuoret hakevat myös sellaisten aikuisten seuraa, jotka ovat valmiita kuuntelemaan nuorta. (Aalberg & Siimes 2007, 71–73; Turunen 2005, 131.) Nuori saa kotoaan, ystäväpiiristään ja koulusta voimavaroja, joiden avulla hän pitää elämänsä koossa. Lähiympäristöstään nuori ammentaa itselleen hyväksyntää ja välittämistä. Vanhemmat voivat ylläpitää yhteyttä nuoreen muun muassa kysymällä päivän tapahtumista ja tuntemuksista. Tiivis ja lämmin suhde nuoreen jo lapsuudesta lähtien helpottaa ylläpitämään yhteyttä koko nuoruuden ajan. Vanhemman tulisikin pysyä mukana nuoren arjessa ohjaajana ja peilinä ehkäisten näin riskikäyttäytymistä. Aikuisten tulisi osata luovuttaa päätösvaltaa kehittyvälle nuorelle, samalla kuitenkin huolta pitäen. (Aaltonen ym. 1999, 206; Helminen 2006, 49, 55; Turunen 2005 120,123.)

Kasvattavaan keskusteluun kuuluu, että aikuinen vaikenee omista kokemuksistaan kuunnellessaan nuorta, koska nuori ei vielä pysty ymmärtämään vanhemman kokemuksia. Nuoria eivät juuri kiinnosta aikuisten kokemukset, vaan he puhuisivat mieluiten itsestään. Kuuntelemalla voi parhaimpina hetkinä pystyä ymmärtämään nuoren tilanne ja auttaa häntä eteenpäin. Aikuisen on tuettava ja autettava nuorta löytämään hänen omat voimavaransa ja luottamaan kykyihinsä. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen ja Vilén 2003,437; Turunen 2005, 131.) Aikuisen herkkyyks omille nuoruus muistoille, sekä kokemuksille voi auttaa murrosikäisen nuoren kohtaamisessa. Murrosikään liittyvien vahvojen tunteiden mieleen palauttaminen voi olla aikuiselle vaikeaa, mutta omien mahdollisesti kipeidenkin kokemusten muistelu voi auttaa eläytymisessä nuoren kokemusmaailmaan. Luonnollisena seurauksena nuoren kokemukseen eläytymisestä voi usein olla, että toimiikin eritavalla, kuin itseään kohtaan on toimittu. Kasvatusasenteensa tiedostamalla aikuinen voi välttää ylilyöntinsä. (Pajamäki-Alasara 2007, 22.)

Nuoret haluaisivat tunnustella mahdollisuuksiaan ja pohtia elämäänsä kaiken aikaa. Nuoret haluavat jonkun ottavan vakavasti heidän hurjimmatkin unelmansa. Aikuisten näkökulmasta katsottuna kaikki nuorten suunnitelmat eivät ole aina realistisia ja ne ovat usein myös ylimitoitettuja. Nuoren suunnitelmia ja pohdintoja ei kuitenkaan ole tarkoitettu yksinomaan toteutettaviksi, vaan ne ovat pikemminkin osa itsetutkiskelua ja häviävät itsestään. Aikuisten ei tulisi siksi tyrmätä niitä suoraan, vaan kuunnella nuorta aidosti. (Turunen 2005, 134.) Nuoruudessa on tavanomaista valintojen ja tavoitteiden tekeminen ikätovereiden ja vanhempien mallien mukaisesti. Nuorelle on tärkeää opetella tekemään valintoja itse, kuitenkin aikuisen tukemana. Antaessaan nuorelle vastuuta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tulisi ottaa huomioon heidän voimavaransa ja kykynsä. Nuorelle on hyvä korostaa hänen oman toimintansa tai toimimatta jättämisen vaikutusta hänen omaan elämäänsä. Erityisesti omien voimavarojen löytämiseen nuoret tarvitsevat tukea. Luomalla selkeät ja realistiset tavoitteet yhdessä nuoren kanssa, voi hänen ajattelua ja toimintaa suunnata ratkaisuihin pääsemiseen ja tulevaisuuteen. Tavoitteet tulisi pitää mielekkäinä ja myönteisinä. Mielekkyyden myötä nuorelle tulee tunne oman elämän menestykselli-

sestä ohjaamisesta, joka luo pohjaa hyvälle itsetunnolle, hyvinvoinnille ja myönteiselle kehitykselle. (Mansikkapuisto.)

2.3 Nuoren monet roolit – roolikartta

Itsenäistyvän nuoren roolikartta on kehitetty Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymän Vanhemmuuden roolikartan pohjalta. Kaskian (2008) mukaan tästä roolikartasta ei ole vielä julkaistua materiaalia, kuten esimerkiksi käyttäjän opasta. Itsenäistyvän nuoren roolikartta on monipuolinen työväline, joka sopii käytettäväksi kotona, koulussa, sosiaalitoimistossa sijoitettujen että itsenäistyvien nuorten kanssa itsenäistymiskasvatuksen tukena. Käyttämällä roolikarttaa hahmotetaan nuoren valmiuksia itsenäiseen elämään. Käytettäessä itsenäistyvän nuoren roolikarttaa työvälineenä, on roolien oltava riittävän konkreettisella tasolla, jotta nuori olisi valmis itsenäistymään. (Kaskia 2008.)

Itsenäistyvän nuoren roolikartan (LIITE 1) viisi keskeistä osa-aluetta ovat arkielämän pyörittäjä, rajojen asettaja, itsensä arvostaja, elämästä oppija ja suhteiden hoitaja. Nuoren on tarkoitus oppia huolehtimaan itsestään selviytyäkseen yhteiskunnassa itsenäisesti. Tärkeitä arjentaitoja ovat mm. ruoan laitto, siivous, sekä puhtaudesta, raha-asioistaan, vuorokauden rytmityksestä ja koulunkäynnistä huolehtiminen. Nuoren positiivinen suhtautuminen itseensä helpottaa selviytymistä arjesta. Nuoren kyky sietää yksinoloa, sekä luottaa itseensä ja omiin taitoihinsa on tärkeää. Itsensä arvostajana nuorella on paremmat valmiudet kohdata yhteiskunnan asettamia vaatimuksia ja luoda terveitä ja tasapainoisia sosiaalisia suhteita. Roolikartan mukaisesti nuoren tulisi oppia suojelemaan itseään asettamalla rajoja ja tunnistamaan omat voimavaransa. Oppiakseen elämästä nuoren tulisi tunnistaa oikea ja väärä sekä kyetä sietämään pettymyksiä, kyetäkseen tekemään päätöksiä ja suunnittelemaan tulevaisuutta pitkäjänteisesti. (Kaskia 2008; Varsinais-Suomen Kuntayhtymä.)

Aikuisen ja nuoren pohtiessa nuoren erilaisia rooleja, aikuinen voi auttaa erittelemään nuoren omia vahvuuksia ja niitä puolia, joissa nuori tarvitsee vielä aikuisen

tukea. Samalla aikuinen voi konkretisoida asioita, joista hän on huolissaan. Vahvuuksien esille nostamisen ja positiivisen palautteen antaminen vievät työskentelyä nuoren kanssa myönteiseen suuntaan. (Sosiaaliportti.)

3 NUORI LASTENSUOJELUSSA

3.1 Lastensuojelu

Lastensuojelun keskeiset periaatteet on säädetty lastensuojelulaissa (LIITE 2). Lastensuojelun tulisi ensisijassa perustua vapaaehtoisuuteen ja perheen kanssa tehtävään avoimeen yhteistyöhön. Lastensuojelun kantavana tavoitteena on puuttua perheen ongelmiin riittävän varhain. (Räty 2007, 21) Lapsen oikeutta arvokkaaseen elämään ja ihmissuhteisiin pyritään turvaamaan lapsi- ja perhekohtaisella lastensuojelulla, jonka muotoja ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, kiireellisen sijoitukseen ja huostaanottoon liittyvä sijaishuolto sekä jälkihuolto. (Taskinen 2007, 12.)

Lastensuojelu tulee laajasti käsittää lasten suojeluksi. Pelkästään sosiaaliviranomaisten tekemä lastensuojelutyö ei riitä lasten kehityksen edistämiseksi vaan siihen tarvitaan laajoja yhteiskunnallisia toimia, jotka koskevat muitakin viranomaisia ja kaikkia kansalaisia. Lasten hyvinvoinnilla on tärkeä osa ajatellen koko yhteiskunnan tulevaisuutta. Lasten hyvinvointi huomioonottaen avohuollon tukitoimien mukainen työskentely pyritään ensisijassa toteuttamaan lapsen omassa kodissa. (Taskinen 2007, 10, 16.) Kodissa lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä vastaa ensisijaisesti vanhemmat. Jokaisella perheellä on lain turvaama oikeus yksityisyyteen. Perheellä on oikeus toteuttaa omia kasvatuseriaatteita ja arvojaan ottaen huomioon lapsen iänmukaisen kasvun ja kehityksen. Tästä syystä viranomaisilla ei ole oikeutta puuttua perheen elämään ilman lain edellyttämiä perusteita. (Taskinen 2007, 14.)

3.2 Lastensuojelun avohuolto

Lastensuojelulaki määrittelee avohuollon tukitoimille vaadittavat perusteet, sekä tarkoituksen. (LIITE 2) Lastensuojelun avohuollolla tarkoitetaan tukitoimia, joiden tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien kasvatuskykyä ja mahdollisuuksia. Pyrkimyksenä on löytää lapsen, vanhemman ja koko perheen tarpeita vastaava tukimuoto, jolla voitaisiin luoda ja ylläpitää lapselle suotuisia kasvuoloja ja tukea perhettä selviytymään omatoimisesti. (Karvonen, Hermanson, Sauli & Harris 2000, 52; Taskinen 2007, 41.) Avohuollon tukitoimia voidaan järjestää koko perheelle suunnattuina palveluina tai vain yksin lapsiin tai vanhempiin kohdennettuina palveluina ja tukitoimina (Räty 2007, 202). Lastensuojelun avohuollolla on pyritty edistämään perheiden hyvinvointia ja tukemaan perheitä niin, että huostaanottojen tarvetta voidaan ehkäistä. (Heino 2008, 3.) Avohuollon tukitoimia tarjoavat kunnat, kuntayhtymät, erilaiset järjestöt, sekä yksityiset lastensuojeluyritykset. Lastensuojelun avohuollon palvelujen tarjonta on vaihtelevaa, riippuen hyvin pitkälti siitä, missä kaupungissa nuori asuu. Pienissä kunnissa palveluja on vähemmän, kun taas suuremmissa kaupungeissa on tarjolla useita toimijoita. (Heikkinen 2007, 34–36.)

Avohuollon tukitoimet ovat varsin laaja kokonaisuus. Tukitoimia ovat muun muassa perhetyö, taloudellinen tuki, tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta, asumisolojen järjestäminen, terapia-, loma- ja virkistyspalvelut, koulunkäynnin, ammatin- ja asunnonhankinnan sekä harrastustoiminnan tukeminen. Lastensuojelun avohuollon tukitoimena voidaan myös sijoittaa perhe- tai laitoshoitoon. (Karvonen ym. 2000, 53; Lastensuojelunkäsikirja a.) Heino (2008) tuo myös selvityksessään esille laadukkaana tukihenkilö ja tukiperhetoiminnan tarpeen. Lasten ja perheiden tilanteet näyttävät niin vaativina, että tukihenkilöiden ja tukiperheiden tulisi olla vahvoja. Heinin mukaan niitä ei ole kuitenkaan ollut riittävästi saatavilla. (Heino. 2008, 9) Tukitoimien aloittamisesta päättää lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Tukitoimien toteuttamisen tulisi tapahtua yhteistyössä lapsen, vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Palvelujen järjestäminen edellyttää kaikilta osapuolilta osallistumista, sekä omaehtoista aktiivisuutta. (Taskinen 2007, 41; Räty 2007, 201–203.)

Avohuollon tukitoimien lista ei ole tyhjentävä. Lastensuojelun avohuollossa tulisi olla käytössä monipuolinen valikoima erilaisia tukitoimia, joista voitaisiin tarjota perheelle sopivaa tukitoimien kokonaisuutta. Perheen tulisi voisi kokea saavansa tukitoimista tarvitsemaansa apua, jolloin tukitoimien tehtävänä olisi pystyä turvaamaan lapsen hyvinvointia. (Lastensuojelunkäsikirja a.; Taskinen 2007, 42.) Heikkisen (2007) selvityksessä tulee esille nuorille tarjolla olevien avohuollon tukitoimien vähäisyys, sekä heidän moniongelmallisuus. Avohuollon tukitoimia ja työmenetelmiä tulisi kehittää nuorten tarpeita vastaaviksi, jotta nuorten tilanteet eivät ehtisi kriisiytyä. Työmenetelmissä tulisi käyttää monia eri menetelmiä, jotta kommunikatiivisuus, terapeuttisuus ja toiminnallisuus yhdistyisivät. (Heikkinen 2007, 6.)

3.3 Lastensuojelun jälkihuolto

Jälkihuolto on ennen kaikkea nuoren itsenäistymisen tukemista. Jälkihuollon järjestäminen ja sen hyvä toteutus on tärkeää lastensuojelutyötä ja erityisen tärkeää syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Toimivan sosiaalisen tukiverkoston rakentaminen itsenäistyvän nuoren tueksi onkin jälkihuollon keskeisimpiä tavoitteita. Tavoitteena on myös antaa valmiuksia arkielämän hallintaan ja vastoinkäymisten sietämiseen ja tukea ohjata nuorta mahdollisimman tasapainoiseen aikuisuuteen. (Aaltonen ym. 1999, 453.) Nuoret kaipaavat turvallista aikuista ja rinnalla kulkijaa matkalla kohti aikuisuutta (Lastensuojelunkäsikirja b.). Itsenäiseen elämään tarvitaan turvallisuuden tunnetta ja uskallusta, joka syntyy tiedosta, että joku välittää ja on kiinnostunut siitäkin huolimatta, vaikka nuori itse ei ole halukas yhteydenpitoon. Yhteiskunnan kannalta jälkihuolto on taloudellisesti järkevää. Nuoren itsenäistymisen tukeminen on huomattavasti edullisempaa kuin aikuisen, joka on syrjäytynyt. (Laaksonen 2004, 10.) Jälkihuolto on nuorelle vapaaehtoista. Nuori voi kieltäytyä jälkihuollosta, mutta palata avun piiriin aina 21-vuotiaaseen asti. Huomioitavaa kuitenkin on, että lastensuojelulaki velvoittaa kuntaa järjestämään nuorelle jälkihuoltoa ja tekemään jokaiselle nuorelle jälkihuoltosuunnitelman. (Laaksonen 2004, 12) Jälkihuoltoon siirtynyt nuori saattaa olla ensimmäistä kertaa itsenäisen elämän ja asumisen

vaiheessa. Näissä tilanteissa voi toisinaan olla tukihenkilön apu riittävää. (Heino 2008, 45.)

Lastensuojelun keskusliitto on luonut valtakunnalliset sijaishuollon laatuksiteerit, joihin sisältyy jälkihuollon laatuksiteerit. Jälkihuollon laatuksiteereitten tavoitteena on saattaa lapsi takaisin kotiin tai nuori itsenäiseen elämään. Keskusliitto jakaa jälkihuollon kriteerit neljään osa-alueeseen. 1.) Suunnitteluvaiheen tavoitteena on uuden elämänvaiheen kokonaisuuden hahmottaminen ja kirjaaminen suunnitelmaksi nuorelle tärkeiden ihmisten kanssa. Tämän jälkeen 2.) rohkaistaan ja tuetaan nuorta sitoutumaan ja toimimaan oman suunnitelmaan mukaisesti. Kolmanneksi kriteeriksi nousee 3.) nuorelle läheisten ihmissuhteiden tukeminen. Nuorelle on tärkeää, että lähiverkosto pystyy tukemaan häntä jälkihuollon aikana ja sen loputtua. 4.) Jälkihuollon päättäminen ja sen toteutumisen arvioiminen tulee tehdä suunnitelmallisesti. (Lastensuojelun keskusliitto. 2004, 12–13.)

4 LASTENSUOJELUN AVOHUOLTOON LIITTYVIÄ TUTKIMUKSIA JA – PALVELUN TARJOAJIA

4.1 Aikaisempia tutkimuksia

Lastensuojelun avohuoltoa koskevia tutkimuksia on ollut vaikea löytää, erityisesti yksityistä palveluntarjontaa kuvaavia tutkimuksia ei ole ollut saatavilla. Esille tulleet tutkimukset ovat painottuneet erityisesti jälkihuoltoon ja perhetyöhön.

Erosen (2007) tutkimuksen tarkoituksena oli koota, esitellä ja luonnehtia suomalaista lastensuojelua koskevaa tutkimusta 2000-luvulla. Hänen erityisenä kiinnostuksen kohteena oli lastensuojelun ja kehittämisen välinen suhde. Erosen tutkimus painottuu lastensuojelun ydintehtävien, avohuollon, huostaanoton ja sijaishuollon sekä jälkihuollon tutkimuksiin. Hän on ottanut mukaan tutkimukseensa myös kat-

sauksen lastensuojeluun vaikuttavien laajempien ilmiöiden tutkimuksen. Erosen mukaan lastensuojelun avohuollon tukitoimien kehittäminen tai niihin liittyvä tutkimus puuttuu miltei kokonaan. Lastensuojelututkimus ja lastensuojeluun liittyvä vaikuttavuuden arviointi vaatii Erosen mukaan pitkäaikaisen seurantatutkimuksen ja riittävän resursoinnin. (Eronen 2007.)

Lopputyömme aiheeseen läheisesti liittyvä Heikkisen (2007) selvitystyön tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa nuorten avohuoltoa. Selvityksen tavoitteena on hahmottaa, kirkastaa ja oppia ymmärtämään lastensuojelun avohuollon nuorten asiakkuuteen liittyvää kokonaisuutta sekä löytää kehittämis ehdotuksia nuorten tukemiseksi. Selvityksessä tarkastellaan lastensuojelun piiriin kuuluvien nuorten tilannetta nyky-yhteiskunnassa sekä pyritään löytämään erilaisia näkökulmia ikäryhmittäiselle tarkastelulle. Selvityksessä on myös tarkoituksena tarkastella asiakkuuksien oletettuihin syytekijöihin liittyviä kysymyksiä. Kriittisen tutkimuksen kohteena on myös lastensuojelun palvelujärjestelmän nykytila. Heikkisen mukaan kunnissa, lääneissä ja ministeriön tasolla nuorten avohuollon kehittäminen on pilkottu liian pieniin kokonaisuuksiin, eikä nuorten palveluja huomioida kokonaisuutena. Erityisen tuen tarpeessa olevien nuorten palvelun tulisi sisältää jämäkkää tavoitteenasettelua, alkuvaiheessa tehtyä tilanearviointia, ammattilaisten sitoutumista, tarkan rutiinin, määräämääräisen tukiohjelman, jälkiseurannan ja arvioinnin. (Heikkinen 2007, 2-3, 73–74.)

4.2 Lastensuojelun avohuollonpalveluja tarjoavia yrityksiä ja yhteisöjä

Heinon (2008) lastensuojelun kehittämisohjelman selvityksessä yksityisten avohuollon palveluntarjoajien ja tuottajien lisääntyminen kentällä on ollut ennakoitavissa. Aiemmin lastensuojelun sosiaalityössä yksityiset palveluntarjoajat ovat olleet sijaishuoltoon painottuneita ja sen rinnalle on nyt syntynyt avohuollon perhe-, jälkihuolto- ja nuorisotyön palveluja tuottavia yksityisiä yrityksiä. (Heino 2008. 3, 53.) Etelä-Suomen lääninhallituksen rekisterissä ei ole selkeästi eroteltuna lastensuojelun avopalveluja tarjoavia yksityisiä yrityksiä (Stenroos 2009). Joitakin tällaisia yrityksiä mainitaksemme Vision lisäksi on perustettu esimerkiksi Porstua ry -niminen sosiaalialan yrittäjäyhteisö, joka on aloittanut toimintansa 2007. Porstua

tarjoaa muun muassa. ammatillista tukihenkilötoimintaa, pienryhmiä, tapaamispalveluita ja terapiaa.

Lisäksi on Neljä Astetta Aikuisuuteen Oy, joka on aloittanut toimintansa 2005. Neljä Astetta tarjoaa 12–21 -vuotiaille nuorille esimerkiksi oheisvanhemmuuspalvelua, sekä ympärivuorokautista puhelin päivystystä. (Neljä Astetta Aikuisuuteen). Pornaisissa sijaitseva Myrskyn Silmä tarjoaa ammattitaitoista perhetuki-, tukiperhe- ja tukihenkilöpalveluja, sekä koulutusta ja työnohjausta. (Myrskyn Silmä). Merikratos -yhtiöt tuottavat valtakunnallisesti lastensuojelun avohuollon lähityötä ja asiantuntijapalveluita. (Merikratos). Voutilaisen (2008) mukaan yksityiset avohuollon palvelut täydentävät kuntien tarjoamia palveluita. Joustavat työajat sekä -käytännöt ovat yksityisten avohuollon toimijoiden vahvuus. (Voutilainen. 2008, 4-5.) Näitä yksityisiä avohuollon tukipalveluita tuottavia yrityksiä on lukuisia, mutta kuten jo aiemmin olemme todenneet, keskitymme tässä opinnäytetyössämme Elämönhallintapalvelut Visioon ja nuorten kokemuksiin visio-työskentelystä.

5 ELÄMÄNHALLINTAPALVELU VISIO OY

5.1 Yrityskuvaus

Elämönhallintapalvelut Visio Oy on yksityinen lastensuojelupalveluita tarjoava yritys. Visio tarjoaa pääasiassa kunnille lastensuojelun avo- ja jälkihuoltoa. Näiden lisäksi Visiolla on valmiudet tarjota koulutus- ja konsultaatiopalveluja alan eri toimijoille. Vision toiminta käynnistyi Lahden Tiede- ja Yrityspuisto Oy:n hallinnoiman Yrityshautomo ITU:n tukemana keväällä 2006 Lahdessa. (Anttonen ym. 2007, 10.)

Avo- ja jälkihuoltopalveluiden lisäksi Visio tarjoaa mahdollisuutta liittää työskentelyyn arvioivaa ja terapeutista perhetyötä. Näiden lisäksi Visio panostaa työskentelyä tukevaan liikunta- ja leiritoimintaan. Nämä palvelut on sovittavissa ostajan kanssa ja ne ovat räätälöitävissä myös pienryhmäkotien lapsi- ja nuorisoryhmille.

Visiolla on myös Viikkoliikkuja-palveluja tarjota alalla toimiville lastensuojelulaitoksille. Lahden ammattikorkeakoulu ja Visio järjestävät yhteistyössä mahdollisuuksien mukaan ryhmämuotoista tukihenkilötoimintaa lapsille. (Anttonen ym. 2007, 10.)

Vision toimintapisteet sijaitsevat Lahden Vesijärvenkadulla ja Keravan Kauppakaarella. Purhosen ja Sipiläisen mukaan Hämeenlinnassa on aloittanut uusi toimipiste 2008. Vision työntekijät työskentelevät tarpeen mukaan nuoren kotona, toimipisteissään tai harrastustoiminnan parissa sekä järjestävät leirejä. Visio hyödyntää aktiivisesti Nastolassa sijaitsevan Liikuntakeskus Pajulahden tiloja ja palveluja tutustumis- ja pienryhmätapaamisissa sekä leirien järjestämisessä. Pajulahden lisäksi tutustumistapaamisia on järjestetty mökeillä, joita he vuokraavat tarpeen mukaan. (Anttonen ym. 2007, 10; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

5.2 Toiminta-ajatus ja -periaatteet

Anttonen ym. (2007, 12) mukaan Vision toiminta-ajatuksena on tuottaa sekä kehittää innovatiivista ja intensiivisiä palvelumalleja lastensuojelun avo- ja jälkihuolto-työhön. Visio tukee asiakkaan arjesta käsin lapsia, nuoria ja heidän perheitään elämänhallinnassa. Asiakkaan tukena toimii työpari, joka koostuu toiminnanohjaajasta, liikunnanohjaajasta, sekä tarvittaessa perheterapeutista. Työparin työstä vastaa toiminnanohjaaja, joka on asiakkaan verkoston vastuu- ja yhteyshenkilö. Liikunnanohjaaja vastaa asiakkaan harrastustoiminnasta. Työparit muodostavat moniammatillisen tiimin, joka on tukena jokaisessa asiakkuudessa. (Visio-esite 2009) Visio-tiimi koostuu eri alojen ammattilaisista ja he tarjoavat kokonaisvaltaista tukea yksilöllisesti kyseessä olevan asiakkaan tarpeita vastaamaan. Tiimissä on sekä sosiaalialan kuin myös liikunta-alan koulutuksen saaneita. Työpari-työskentelyssä pyritään omaohjaajien olevan sosiaalipuolen ja liikunnallisen puolen työntekijä. Tiimin työtä ohjaa ja työprosesseja konsultoi yksikkökohtainen vastaava ohjaaja. (Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Visio kuvaa edistävänä asiakkaiden sosiaalista selviytymistä omassa elinympäristössään tekemällä yksilöllisen palvelusuunnitelman. Työskentelymuodolla he pyrkivät edistämään asiakkaan ja hänen perheensä mahdollisuuksia itsenäiseen elämäntilanteeseen. He aktivoivat niitä asiakkaan verkostoja, joilla on työskentelyä tukeva vaikutus. Visio-työskentely on hyvin tiivistä ja tavoitteita tarkistetaan viikoittain tiimipalavereissa. Vision tavoitteena on menestyvän ja innovatiivisen yritystoiminnan avulla tuottaa entistä asiakaslähtöisempiä ja laadukkaampia lastensuojelun avo- ja jälkihuoltopalveluja sekä pysyä muuntautumiskykyisenä myös jatkossa. (Anttonen ym. 2007, 12, 27; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Visio-työskentelyn tavoitteena on, että jokaista asiakasta pidetään oman elämäntilanteensa asiantuntijana. Purhosen ja Sipiläisen mukaan visio-työskentelyssä korostuu asiakaslähtöisyys; He työskentelevät yhdessä perheen kanssa ja kuuntelevat ja luottavat vanhempien taitoihin. Vision työskentelyssä on tärkeää, että asiakas on tietoinen omista sekä työntekijöiden vastuusta ja velvollisuuksista. Pääsääntöisesti työskentely tapahtuu asiakkaan ja työntekijöiden välillä ja tarpeen mukaan ja sovitusti työskennellään muiden verkoston jäsenten kanssa. Visio-työskentelyn alussa lasten ja nuorten kanssa tehdään kirjallinen sopimus, jonka tarkoituksena on taata konkreettisesti se, että työskentely on avointa ja nuorta kunnioitetaan. Sekä Anttonen ym. (2007) että Purhosen ja Sipiläisen (2008) mukaan Visio-työskentelyssä asiakaslähtöisyys perustuu molemminpuoliseen kunnioitukseen, avoimuuteen sekä turvalliseen ja luottamukselliseen suhteeseen työntekijöiden ja asiakkaiden välillä. (Anttonen ym. 2007, 27; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Visio-työskentelyssä pyritään ottamaan mukaan yhä enemmän myös vanhemmat, nuoren ollessa työskentelyn lähtökohtana. Siinä on kyse kuitenkin pääsääntöisesti nuoren osallisuudesta ja osallistumisesta omaan elämäänsä. Visio-työskentelyssä esimerkiksi opetellaan uudelleen säännöllinen päivärytmi tai rahankäyttöä tavoitteena saada niin sanotusti elämän peruspalikat kohdalleen. Suurimmassa osassa asiakkaista Visio-työskentelyllä tähdätään koulunkäynnin sujuvuuteen. Purhosen ja Sipiläisen (2008) mukaan heidän antamansa läksyapu on tukenut nuoria suorittamaan peruskoulun loppuun ja pääsemään ammatilliseen koulutukseen. (Anttonen ym. 2007, 28; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Visio-työskentelyn päätavoitteena on jälkihuollossa olevien nuorten kohdalla saada nuori itsenäisesti selviämään yhteiskunnassa. Työskentelyn aikana pyritään siihen, että nuori ottaa vastuun itsestään ja hoitaa itsenäisesti asioitaan. Tavoitteena on saada nuori ottamaan vastuun omasta itsestään ja elämästään. Heitä ohjataan pääsemään eroon kaikenlaisista riippuvuussuhteista heitä kuunnellen ja kunnioittaen. Nuoren puolesta ei tehdä asioita, vaan yhdessä toimitaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Vision työpari yhdessä nuoren kanssa pilkkoo päätavoitteet pienempiin osiin ja konkreettisiin osatavoitteisiin. Visio-työskentelyssä katsotaan onnistumiset ja epäonnistumiset tavoitteiden suhteen nuorta tukeviksi oppimisen mahdollisuuksiksi. Heidän mielestään näistä tilanteista oppiminen ohjaa ja tukee nuoren kasvua kohti itsenäisempää elämänhallintaa. (Anttonen ym. 2007, 28)

Visio-työskentelyyn nuoren lisäksi kuuluvat olennaisena osana vanhemmat, joiden kanssa tehdään tiiviisti yhteistyötä. Myös nuoren lähi- ja viranomaisverkoston jäsenet toimivat yhteistyössä vanhempien kanssa. Osana Visio-työskentelyä on pitää nuoren verkosto ajan tasalla tiiviillä yhteydenpidolla puhelimitse ja sähköpostitse sekä järjestämällä säännöllisiä verkostotapaamisia. Purhosen ja Sipiläisen (2008) mukaan tiivis ja jatkuva yhteydenpito on tärkeää. Yhteydenpidolla varmistetaan nuoren edun mukainen työskentely ja vältetään viranomaisten päällekkäistyötä sekä pidetään tavoitteet yhdensuuntaisina. (Anttonen ym. 2007, 28; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Visio-työskentelyn toiminta-ajatuksena on nuoren verkoston aktivoiminen ja tukeminen. Lisäksi tuetaan nuoren toimintakykyä ja perheeseensä kiintymistä. Visio-työskentelyn jälkihuolto -toiminnan tavoitteena puolestaan on nuoren itsenäistymisen ja toimintakyvyn tukeminen. Samalla kuitenkin myös pyritään aktivoimaan ja tukemaan nuoren lähiverkostoa. Jokaisen asiakasnuoren kohdalla laaditaan vielä yksityiskohtaisemmat tavoitteet erikseen. Yksikönjohtajalla on päävastuu avo- ja jälkihuoltopalveluiden suunnittelussa ja hän seuraa tuloksia, laatua ja toiminnan toteutuksesta. Toiminnan toteutuksesta vastaavat siis nimetyt toiminnanohjaajat esimiehen tuella. (Anttonen ym. 2007, 58–59)

Vision palveluiden kehittämiseen ja arviointiin osallistuvat koko tiimi ja toiminnan tuloksia, laatua ja toteutusta mitataan pääasiallisesti asiakaspalautteilla. Tiimitapaamisissa ja vuosittaisilla kehittämisspäivillä käsitellään palautteita. Näiden lisäksi asiakaskuntaan pidetään yhteyttä tiiviisti, jotta voidaan reagoida nopeasti uusiin palveluntarpeisiin ja mahdollisiin epäkohtiin. (Anttonen ym. 2007, 58–59, 60)

5.3 Vision työprosessikuvaus

Vision työprosessi alkaa sosiaalitoimen yhteydenotosta. Ennen varsinaisen työskentelyn aloittamista kaikki osapuolet tapaavat hoito-neuvottelussa, jossa sovitaan työmenetelmistä ja työn aloittamisesta. Työ aloitetaan arviointijaksolla. Tuen tiiviyys, sisältö ja jakson kesto räätälöidään asiakkaan tarpeen mukaiseksi. Tapaamisia on yleensä 3 - 5 kertaa viikossa 3 kk:n ajan. Arviointijakson aikana katsotaan hyötykö asiakas Vision työskentelystä. Toiminnanohjaajat tapaavat nuorta viikoittain, 1- 4 kertaa viikossa. Toiminnanohjaajat ovat myös yhteydessä sosiaalitoimeen, perheeseen, kouluun, ym. Kuukausittain toiminnanohjaajat laativat kirjallisen raportin ja tarvittaessa tapaavat lähiverkostoa ja viranomaisia. Hoitoneuvotteluita järjestetään joka 3-6 kk:n välein, joissa on mukana kaikki osapuolet. Neuvotteluisa arvioidaan ja uudelleenmääritellään työn tavoitteet. Kaikkien osapuolten yhteispäätöksellä siirrytään n. kuukauden päätösmenettelyyn työn lopettamiseksi. (Anttonen ym. 2007, 54–55; Elämähallintapalvelut Visio oy; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

Vision työprosessi räätälöidään jokaiselle asiakkaalle sopivaksi ja työskentelyn arviointi kulkee mukana koko prosessin ajan. Vision työntekijät ovat havainneet, että jo noin puolen vuoden oikein kohdennetulla työskentelyllä voidaan saada aikaan vakiintunut tilanne asiakkaan elämässä. Yleisimmin Vision työskentelyn kesto on 1 vuosi. (Elämähallintapalvelut Visio oy; Purhonen ja Sipiläinen 2008.)

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksen tavoite ja tehtävät

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten kokemuksia visio-työskentelystä heidän kanssaan. Opinnäytetyön kautta haluamme tuoda esille, miten nuoret ovat kokeneet Vision työskentelyn ja millaisista työskentelymuodoista he ovat kokeneet hyötynensä. Tavoitteenamme on myös tuoda kehittämisehdotuksia Vision työskentelyyn.

Tutkimuksen päätehtävänä on selvittää nuorten kokemuksia Visio-työskentelystä. Visio-työskentely etenee prosessinomaisesti ja tästä syystä olemme jakaneet opinnäytetyössämme tutkimustehtävät prosessin mukaisesti. Teemahaastattelu on jaettu tutkimustehtävien mukaisiin teemoihin. Miten nuori koki Visio-työskentelyn aloittamisen? Millaisena nuori koki Visio-työskentelyn? Millaiselta Visio-työskentelyn päättäminen tuntui? Millaiselta tulevaisuus näyttää nyt?

6.2 Tutkimuksen rajaus ja perustelut

Tässä tutkimuksessa olemme keskittyneet jälkihuoltoon ja ammatilliseen tukihenkilötoimintaan, mitä Visiossa kutsutaan visio-työskentelyksi. Varsinaisen perhetyön olemme rajanneet opinnäytetyömme ulkopuolelle. Me haluamme kuulla ensisijaisesti nuorten kokemuksia visio-työskentelystä ja näin ollen on luonnollista rajata perhetyö ulkopuolelle, koska siinä työmuodossa keskitytään kokonaisvaltaisesti perheen kanssa työskentelyyn. Visio-työskentelyssä ja jälkihuollossa asiakkaana on ensisijassa nuori itse ja perheen kanssa työskennellään tavoitteiden ja tarpeen mukaan.

Haastateltavien nuorten rajauksessa olemme käyttäneet sitä periaatetta, että työskentely heidän kassaan on päätynyt viimeistään 2008 loppuun mennessä. Luottamuksen ja tunnistettavuuden vuoksi emme tuo esiin nuorten paikkakuntaa, ikää tai

hänen kanssaan työskennelleiden ohjaajien nimiä. Elämänhallintapalvelut Visio Oy:n kanssa on laadittu ja allekirjoitettu opinnäytetyön hankkeistamislupa, 2 kpl (LIITE 3). Nuorille ja heidän vanhemmilleen / huoltajilleen on lähetetty kirjeet (LIITE 4), joiden mukana lupa haastatteluun osallistumisesta yhteistietoineen, jotka palautetaan Vision kautta tutkijoille.

6.3 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Tutkittaessa ihmisten käsityksiä ja kokemuksia erilaisista asioista yleisimmin käytetään tutkimusmenetelmänä kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimuksemme lähtökohtana on kuten usein kvalitatiivissa tutkimuksissa todellisen elämän kuvaaminen. Tutkimuksemme pyrkimyksenä on tuoda esiin nuorten omia kokemuksia visio-työskentelystä ja mahdollisia kehittämisideoita. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 157.) Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirteenä on ihmisen yritys ymmärtää omaa tai toisen kokemaa. Tieteellinen tutkiminen erityisesti on tapa ymmärtää maailmaa. Se on yhtäläinen osa elämää kuin jokapäiväiset kokemuksemmekin. Tämän perusteella meidän, opinnäytetyön tekijöiden oma elämä vaikuttaa siihen, mitä valitsemme tutkimuskohteeksemme ja miten tulkitsemme lopputuloksia. ”Laadullisen tutkimuksen kohteenahan on yleensä ihminen ja ihmisen maailma.” (Varto 2005, 28.)

Käytimme aineiston hankintamenetelmänä teemahaastattelua. Haastattelun etuna oli antaa haastateltaville mahdollisuus tuoda esille itseä koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. ”Kun halutaan tietää mitä joku ajattelee jostakin asiasta, kaikkein yksinkertaisinta on kysyä sitä häneltä.” (Aaltola & Valli 2001, 24). Haastattelussa haastateltavat toivat esille heille itselleen tärkeitä kokemuksia ja sitä miten he olivat kokeneet tietyt tilanteet. Teemahaastattelussa kaikkein oleellisinta oli se, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan haastattelu eteni keskeisten teemojen varassa, joista keskusteltiin. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35, 47–48.)

Teemahaastattelussamme teema-alueet oli ennalta määrätty. Haastattelijan tehtävänä oli varmistaa, että kaikki teema-alueet tuli käytyä haastateltavan kanssa läpi.

(Aaltola & Valli 2001, 26–27) Haastattelu oli eräänlainen keskustelu, joka tapahtui meidän tekijöiden aloitteesta, mutta jossa pyrittiin vuorovaikutuksella saamaan selville tutkimuksen aihepiiriin kuuluvat asiat. (Aaltola ja Valli 2001, 24.) Teemarungon jaoimme osiin ja muotoilimme meille sopivaksi työvälineeksi. Teemarunko sisälsi laajat teemat ja aiheet, joista oli tarkoitus keskustella. Lisäksi jokaisella teemalla oli tarkentavia apukysymyksiä. Yksityiskohtaiset kysymykset pohdimme valmiiksi tilanteisiin, jos aiemmat kysymykset eivät ole tuottaneet vastausta. (Aaltola & Valli 2001, 36). Haastattelurunkoa suunniteltaessa asetuiimme haastateltavan asemaan ja pohdimme: ”Miltä minusta tuntuisi vastata tällaisiin kysymyksiin”.(Aaltola & Valli 2001, 37.).

Opinnäytetyöhön liittyvää haastattelurunkoa tehdessä esiin nousi kysymyksiä, joihin kaipasimme vastuksia. Kysymykset olivat irtonaisia, joten päätimme teemoitella niitä Vision työprosessikuvausta apuna käyttäen. Haastattelun pääteemat selkiytyivät, jolloin haastattelun runko eteni johdonmukaisesti. Teemojen alle mietimme yksityiskohtaisia kysymyksiä helpottaaksemme haastattelun etenemistä ja saadaksemme riittävästi tietoa tutkimustamme varten. Teemarunkoa suunniteltaessa otimme huomioon myös sen, että nuoret voivat olla kovin vähäsanaisia. (LIITE 5)

Haastattelusta oli tarkoitus tehdä mahdollisimman keskustelunomainen. Avainasemassa oli kuitenkin haastateltava; Hän päättäisi mitkä teemat ja kysymykset ovat sellaisia, joihin hän pystyy ja haluaa vastata. Haastateltavat vastaavat haastattelun teemoihin ainutlaatuisesti, jolloin joku teema voi jäädä toisen kohdalla vain maininnaksi ja toisella saattaa olla kyseisestä teemasta enemmän kerrottavaa. (Aaltola & Valli 2001, 35–36.) Haastattelun onnistumisen kannalta oli tärkeää saada nuori motivoitukseksi tutkimuksesta välittämällä hänelle kokemusta siitä, että hänen mielipiteensä on tärkeä ja sitä arvostetaan.(Hirsjärvi ja Hurme 2000, 132) Haastatteluun suostumisen kannalta olennaista oli ensimmäinen yhteydenotto haastateltavaan. Haastateltavan aiemmin kuuluessa Vision palvelun piiriin, ensimmäinen yhteydenotto oli luontevaa toimittaa asiakkaan tunteman työntekijän kautta. Näissä tilanteissa asiakkaan ja työntekijän välisellä suhteella on merkitystä haastateltavan suostumukseen osallistua haastatteluun.(Aaltola ja Valli 2001, 37.)

Haastattelupaikalla oli oleellinen merkitys haastattelun onnistumisen kannalta. Haastattelupaikkaa suunniteltaessa pohdimme tarkkaan, missä haastattelut olisi paras toteuttaa. Mietimme useita vaihtoehtoja, muun muassa kirjastoa, Vision tiloja, sekä Lahden Ammattikorkeakoulun tiloja. Haastattelupaikan täytyi kuitenkin olla rauhallinen, jotta haastatteluun keskittyminen olisi mahdollista. Mietimme myös haastattelupaikan valintaa nuoren kannalta; Mihin hänen olisi käytännöllistä ja luontevaa tulla. Haastateltava nuori saattaisi kokea olonsa epävarmaksi, jos haastattelu tehdään jossain virallisessa paikassa. Haastattelupaikan tuli olla sellainen, missä nuori voi avoimesti ja tasavertaisesti keskustella elämästään ja kokemuksistaan visio-työskentelystä. Lopulta päädyimme tekemään haastattelut Talentia Päijät-Hämeen kokoustiloissa. (Aaltola & Valli 2001, 27–28.)

6.4 Haastattelun toteutus

Tarkoituksenamme oli alun perin haastatella 5 - 10 nuorta. Kaikille Vision-työskentelyssä mukana olleille nuorille lähetettiin kutsu osallistua haastatteluun. Ensimmäiset kutsukirjeet haastatteluun lähetettiin Vision toimesta syyskuun 2008 aikana. Visio postitti haastattelukutsun kaikille niille nuorille, joilla Vision palvelu oli jo päättynyt. Tiedote tutkimuksesta lähetettiin myös vanhemmille. Visio lähetti kutsukirjeitä yhteensä 19 nuorelle, joista 4 oli tyttöjä ja 15 poikaa. Ikäjakauma nuorilla oli työskentelyn aikana ollut 12 – 18 vuotta. Näistä nuorista kaksi poikaa suostui haastatteluun ja nämä haastattelut toteutettiin marraskuun 2008 aikana. Teimme Visiolle uusintapyynnön haastateltavien saamiseksi. Tätä kautta saimme vielä yhden tytön suostumaan haastateltavaksi. Viimeinen haastattelu toteutettiin helmikuun 2009 aikana. Alkuperäinen ajatuksemme oli haastatella 5-10 nuorta, mutta se ei toteutunut. Lopulta tutkimukseemme osallistui kolme nuorta, joiden visio-työskentely oli päättynyt vuoden 2008 loppuun mennessä. Haastattelimme nämä nuoret teemahaastattelumenetelmää käyttäen. Haastattelussa käytimme apuna sanelukoneita. Haastatteluista kaksi toteutettiin Talentia Päijät-Hämeen kokoustilassa. Suunnittelusta poiketen yksi haastatteluista toteutettiin haastateltavan kotona, hänen toiveestaan ja elämäntilanteestaan johtuen.

Haastattelussa käytettävät teemat (LIITE 5) on jaoteltu tutkimustehtävien mukaan. Teemoja muodostui neljä. Haastattelun ensimmäinen teema tuo esiin nuoren kokemuksia Visio-työskentelyn aloittamisesta. Esimerkiksi minkälaisia tunteita ja ajatuksia nuorella oli työskentelyn aloitusvaiheessa. Toinen teema selvittää nuoren kokemusta Visio-työskentelystä; Mitä Visio-työskentely sisälsi, pystyikö nuori vaikuttamaan työskentelyyn. Kaksi viimeistä teemaa käsittelee nuoren kokemuksia Visio-työskentelyn päättämisestä ja merkityksestä hänen tulevaisuuden suunnitelmiin. Lopuksi selvitettiin nuorten omia mahdollisia kehittämisehdotuksia Visio-työskentelyyn.

Teemahaastattelun tukena selvitimme haastatelluilta nuorilta Tukipallot – lomakkeen (LIITE 6) avulla saadun kokemuksia Visio-työskentelystä. Tukipallo-lomake perustui itsenäistyvän nuoren roolikartan viiteen keskeiseen osa-alueeseen. Osa-alueet ovat nousseet opinnäytetyömme teoriaosuudesta. Osa-alueet ovat laajoja kokonaisuuksia, joten pelkistimme ne konkreettisiin osaamisen alueisiin. Pallojen laatimisessa pyrimme osa-alueiden tasapuoliseen esiin tuomiseen. Koodasimme pallot väreillä osa-alueiden mukaisesti:

Arkipäivän pyörittäjä	punaisella (palloja yhdeksän)
Elämästä oppija	vihreällä (palloja neljä)
Rajojen asettaja	violetilla (palloja neljä)
Itsensä arvostaja	sinisellä (palloja viisi)
Suhteiden hoitaja	keltaisella (palloja neljä)

6.5 Aineiston käsittely ja analysointi

Laadullisissa tutkimuksissa on monenlaisia kuvauksia siitä, miten tutkimuksen analyysi on toteutettu. Meidän tutkimuksessamme aineistoa analysoitiin teemoittelun avulla. Teemoittelu on laadullisen analyysin perusmenetelmä, jossa tutkimusaineis-

tosta pyritään hahmottaa keskeisiä aihepiirejä eli teemoja (Koppa). Laadullisen aineiston käsittely antaa vapauksia luoda omaa tulkintaa, mutta tämä vapaus voi myös koitua vankeudeksi useiden eri vaihtoehtojen keskellä. Analyysiä tehdessä oli kuitenkin palkitsevaa oivaltaa, ettei analyysi ole jotain ylevää ja tavallisen ihmisen ulottumattomissa (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 28; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Aineiston pilkkominen on yksi erityisvahvuus teemahaastattelussa. Haastattelut litteroimme nauhalta yksi kerrallaan ja järjestimme ne ensin peräkkäin. Litteroitua tekstiä saimme yhteensä 33 sivua. Tämän jälkeen liitimme tekstit teemoittain mukaan lukien yhteenvedon tukipallo-lomakkeista ja saimme näin 35 sivua tekstiä. Aineistoon tutustumisen jälkeen aloimme teemoittain kirjata tuloksia. Pyrkimyksenämme oli löytää ja erotella tutkimustehtäviemme mukaiset teemat. Opinnäytetyössämme esitämme saadut tulokset tutkimuksen alussa asettamiemme teemojen mukaisesti kuitenkin esiintuoden ilmiöiden esiin tulemisen kaikissa teemoissa. Vastausten perusteella teemoittelu ei aina vastaa teemahaastattelurunkoa, vaan aineistosta voi löytyä uusiakin teemoja. Tästä syystä haastateltavien puheesta litteroitua tekstiä tarkastelimme ennakkoluulottomasti. (Eskola 2007, 43–44; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Koska emme olleet tietoisia, kuinka kattavaa tietoa saamme haastatteluissa, annoimme nuorten täyttää tukipallo-lomakkeen haastattelun loputtua. Tukipallo-lomakkeen täyttööön nuoret saivat ohjeeksi merkata vihreällä rasti niihin palloihin, joihin kokivat saaneensa tukea, punaisella ne pallot, joihin eivät saaneet tukea, mutta olisivat halunneet ja lyijykynällä ne pallot, joihin he eivät tarvinneet tukea.

Tutkimustuloksissa käytämme sitaatteja havainnollistavina esimerkkeinä. Sitaattien käytössä oli riskinsä, ettei niitä tulee käytettyä liikaa. Pyrkimyksenämme oli, etteivät ne olisi pelkkää sivujen täyttettä, vaan toimisivat tulkintamme pohjana. (Eskola 2007, 44; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

7 NUORTEN KOKEMUS VISIO-TYÖSKENTELYSTÄ

Kerrottaessa nuorten kokemuksista visio-työskentelystä, nuorilla tarkoitetaan ainoastaan haastatteluun osallistuneita nuoria. Tutkimustuloksia ei voi liittää muihin visio-työskentelyssä mukana olleisiin nuoriin. Tutkimustuloksia laadittaessa eroavaisuuksia löytyi muun muassa siitä, että kaksi haastatelluista nuorista oli jälkihuollettavia. Jälkihuollettavat nuoret olivat iältään vanhempia ja itsenäistymässä. Tutkimustulokset esitetään teemahaastattelun rungon teemoja mukaillen.

7.1 Nuoren kokemus visio-työskentelyn aloittamisesta

Haastateltujen nuorten kokemus vuorovaikutuksesta suhteessa Vision työntekijöihin nousee haastatteluista myönteisenä kokemuksena, vaikka kokemukset Visio-työskentelyn aloittamisesta poikkesivat toisistaan. Kaksi nuorista sai tiedon visio-työskentelyn aloittamisesta omalta sosiaalityöntekijältään. Toiselle nuorista sosiaalityöntekijä ehdotti visio-työskentelyn aloittamista pitempään jatkuneen asiakkuuden jälkeen. Toinen nuorista toivoi itselleen tukihenkilöä. Yksi nuorista yllättyi työskentelyn aloittamisesta.

Oltiin sossun palaverissa, sossu ehdotti, et niin ni, et miten jos olisi tällainen. Nähtiinki se työntekijä sieltä ja sit sovittiin, et alotetaan se työskentely.

No, mä itte ehdotin sitä, et joku tukihenkilö tai joku, et ku ei tienny sit, et miten pärjää, ku menee omilleen ja näin ni. Se oli se syy siihen, et on aloitettu sitten.

Joo, mut tää tuli mulle ihan yllätyksenä. Kaverit tota ilmesty oven taakke. Siitä se lähti niinku, ne rupes auttaa ja puhuun. Se oli erilai sempi alotus.

Mulla ei oo niinku ketään tukea, mä oon ihan vitun ulkona, et mitä täällä tapahtuu, mitä mun pitää tehdä, minne mun pitää tehdä. Olinhan mä aika skeptinen, enhän mä silloin tajunnu, et mikä tää homman nimi on tyylin. Tajusinhan mä sit ottaa sen avun vastaan.

Työskentelyn tavoitteet asetettiin yksilökohtaisesti huomioiden jokaisen oma elämäntilanne ja tarpeet. Tavoitteita olivat muun muassa kotitilanteen rauhoittaminen, koulun käynnin sujuminen ja itsenäistyminen. Nuoret kertoivat tarvinneen apua raha-asioiden hoitamiseen.

Mä en niinku kuunnellu yhtään, mitä äiti ja iskä sano ja sit raivosin niille ja sain jotain raivokohtauksia niille siellä himassa, just tollasta ja sitten vapaa-ajalla tuli jonkun verran viinankaa läträttyä ja just jotain tommosta.

Puhuttiin tavoitteista ja niihin aina pyrittiin ja ne tuli esille ja saatiin onnistuunkin niitä. Ne selitti kaiken, mitä niillä oli mielessä. Selitti niinku ja mä kerroin kaiken, mitä mulla oli mielessä. Se oli niinku tasapuolinen.

Hoitaa mun asiat kuntoon, se oli mulle kaikkein tärkeintä hoitaa, saada kaikki laskut maksettua ja muutenki, jos on ongelmii, ni saadaan ne hoidettua pois alta.

Haastateltavat nuoret kokivat tullessa huomioiduksi toiveidensa suhteen. Nuoria kuunneltiin ja heillä oli mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön. Nuoret ovat kokeneet yhdessä tekemisen mielekkääksi, vaikka eivät heti alussa osanneet tuoda toiveitaan selkeästi esille. Haastatellut nuoret eivät muistaneet, tai eivät osanneet kuvata työskentelyn aloitusvaiheessa olleita tuntemuksia. Yksi nuorista kertoi alussa olleen vaikeata ottaa apua vastaan. Tutustumisen myötä työskentely lähti liikkeelle ja nuoren oma osallistuminen lisääntyi.

En mä vielä käsittäny, kyllähän mulle jotain sanottiin, et tehään jotain yhdessä ja muuta, mut en mä silleen ajatellu kauheesti, mulle se nyt oli oikeestaan siin vaiheessa aika sama.

Kyl mul oli jotain toiveita ja ne kuunteli. Tehtiin me jotain yhdessä, mitä mä ehdotin.

Hyvii ideoitahan niil oli. Mähän taas olin, et ei mua kiinnostanut mitkään roolileikit.

7.2 Nuoren kokemus visio-työskentelystä

Haastatteluista nousee esiin, kuinka työskentelyn myötä nuoret pystyivät kertomaan paremmin omista näkemyksistään ja toiveistaan.

Jätkät kehitteli kaikkee roolipelejä mulle ja kaikkee tällasii ja mä olin, joo ei mua kiinnosta, pelkkä näkeminenkin riittää, koska mä pystyn keskustelmaan asioista niinku ilman virikkeitä.

Nuoret tapasivat työntekijöitä keskimäärin kaksi kertaa viikossa. Nuorten tarpeet tapaamisten määrästä vaihteli. Yhdellä nuorista tapaamiset oli alussa melkein päivittäin, mutta porrastetusti tapaamisia vähennettiin pariin kertaan viikossa. Pääasiassa kaikki nuoret kokivat tapaamisia olleen riittävästi, ainoastaan yksi nuorista kertoi välillä halunneen tavata useammin.

No emmä nyt sillee ihan koko aika, mut välil tuntu et sillee niinku riittää, mut kyl sit välillä ois taas halunnu nähä enemmän, riippu nyt aina vähän sitten.

Kaikkien haastatteluista tulee ilmi tapaamisten olleen odotettuja ja mieluisia. Nuoret kertoivat tapaamisiin yleensä liittyneen jonkin yhdessä tekemisen. Nuoret kertoivat eri harrastusmuodoista, mitä he olivat tehneet yhdessä työntekijän kanssa.

Väliin käytiin tyyliin pelaamassa jalkapalloa tai jotain tällasta, pelaamassa airsoftii.

Me mentii vaikka johkuu kahville ja sitte keilaamaan muutama kerta käytiin ja oltiin kartingii pari kertaa ajaa. Käyti just urheilee, sit mä oon käyny yhen toisen ohjaajan kans pelaa futista kesäsin. Sit me tehtiin joku reissu tonne Nastolan Pajulahteen, et me oltiin siel pari päivää.

Työntekijät olivat olleet tukena myös virastoasioinneissa. Yhdessä tekemiseen sisältyi harrastustoiminnan lisäksi kahvilla, syömässä ja elokuvissa käyntejä. Kaikki haastateltavat nuoret toivat esille tapaamisten sisältäneen myös keskustelua. Nuoret kertoivat, ettei tapaamisten tarvinnut olla aktiivista tekemistä, vaan kahvilla ja

syömässä käynti olivat myös riittävää. Heille oli merkityksellistä päästä puhumaan asioistaan jonkun luotettavan ihmisen kanssa.

Keskustelemista, pelaamista tai sit käytiin yhdessä syömässä, kahvil-la tai niinku tällaista. Tai sitten, että käytiin yhdessä tyyliin sitte Ke-lassa hoitaan asioita tai sosiaalitoimessa käytiin yhdessä hoitaan asioita.

Nähtiin, että kaveri on kunnossa ja sit tyyliin ku nähtiin, käytiin syömässä ja puhuttiin asioita. Toi toimii samalla pienenä terapiana-kin, ett voi avautua elämänongelmista.

Haastateltavat nuoret kokivat tullessa kuulluiksi toiveidensa suhteen. He olivat pystyneet vaikuttamaan tekemisten sisältöön ehdottamalla erilaisia harrastusmuotoja. Nuoret olivat tietoisia, että toiminnan toteutumiseen vaikutti nuorten oma käyttäytyminen. Nuoret tiesivät, että toiveet ja suunnitelmat eivät toteudu automaattisesti. Yksi heistä liitti yhdessä tekemiseen kotiasioiden sujumisen.

Jos kotona ei menny kaikki hyvin, ni ei me sit välttämättä tehty oi-keestaan mitään, me mentiin vaan johkuun istuskeleen ja juteltiin, et mikä nyt oikeen mättää ja muuta.

Nuoret kertoivat yhteydenpidon olleen myös puhelimitse tapahtuvaa. Tätä he pitivät luonnollisena yhteydenpitotapana. Työparityöskentelystä kysyttäessä nuoret puhuivat vain yhdestä työntekijästä nimeltä. Yksi nuorista kertoi, ettei hänellä ollut kuin yksi työntekijä nimettynä. Toinen haastatelluista nuorista kertoi, kuinka hän oli käynyt pelaamassa jalkapalloa myös toisen ohjaajan kanssa. Nuoret kokivat pystyvänsä luottamaan työntekijöihin. Kaikki haastateltavat nuoret viihtyivät työntekijöiden kanssa ja kokivat heidät mukavina.

Kyl me aina välillä soiteltiin ja tolleen tai vastaavaa.

Mulle oli ihan ok, et siinä oli kaks työntekijää, mut se vain loppu, et mä olin vaan XXX kans. Ja ei se mua haitannu ollenkaan ja mä olin ihan mukana.

Joo joo, luotin ihan sataprosenttisesti molempiin. Ihan sataprosenttisesti, huippumiehiä, huippumiehiä.

Mut sit et työntekijälle pysty puhuu ihan mistä vaan, et luotti siihen.

7.3 Nuoren kokemus visio-työskentelyn päättämisestä

Haastateltavat nuoret kokivat työskentelyn päättymisen luonnollisena, mutta ei lopullisena yhteydenpidon päättymisenä. Nuorista oli hyvä, että työntekijät olivat antaneet heille mahdollisuuden olla yhteydessä myös työskentelyn päätyttyä. Kaikki haastatellut nuoret ovat tavanneet työntekijää työskentelyn päättymisen jälkeen, sekä olleet puhelimitse ja netin välityksellä yhteydessä.

*Kyl se nyt vähän kuitenkin harmitti ku ei enää sillee päässy touhuu-
maan. Se oli ihan hauskaa ja muutenkin sitä aina odoti sillee. Eihän
se nyt silleen mikään kummonen asia ollu, et kyl ilman sitäkin pystyy
tulee toimeen.*

*Toisaalta oli niinku odottanu sitä, et se päättyy, mut sit oli sillai, et
mietti, et ois kiva ku se välillä kävis.*

*On meil ollu pari tapaamista viel sen jälkeen. XXX on soittanu pari
kertaa ja sitte jotain just juteltu netissä. Et kyl me ollaan sillee yhte-
yksissä oltu.*

*Vaik toi tukihenkilö homma on loppunu, ni jos tulee jotain, ni aina
voi soittaa. Must se on ihan hyvä, jos joskus tulee jotain.*

Haastateltujen nuorten Visio-työskentely oli kestänyt noin kuudesta kuukaudesta vuoteen. Kaikki nuoret kertoivat saaneensa tukea työskentelystä. Haastatellut nuoret kokivat tuen aitona välittämisenä. He saivat purkaa asioitaan luottamuksellisesti, sekä kokivat saaneensa monenlaista arjen tukea. Lähiverkoston huomioiminen ja työskentelyyn mukaan ottaminen oli nuorille positiivinen kokemus. Kokonaisuudessaan nuoret kokivat ulkopuolisen aikuisen tuen hyväksi.

*Se oikeesti tekee sydämestään, eikä pelkästään rahasta. Musta se on
ihan saatanan hieno ele nykymaailmassa.
Nimenomaan, olen saanu paljon hyötyä, tukea siitä.*

Kyl mä sain aika paljon tukee siitä just. Siis ylipäänsä kaikkeen tekemiseen. Kyl mä oisin saanu enemmänkin sitä tukee, jos mä oisin vaan pyytäny sitä.

Mä oon sen ainaki kokenu sen todella hyödylliseksi ja sanotaanko näin, et en tiedä missä olisin, no, missä olisin välttämät, jos ei olisi ollu. Mut se on ollu tosi hyödyllinen ja mä oon niinku tykänny ja se on niinku, ne on niinku, ne ottaa sen työn tosissaan, mut ne on tietynlaisella huumorilla siin liikenteessä siinä. Mikä on mun mielestä siinä hyvä.

Haastatelluilla nuorilla on selkeät tulevaisuuden suunnitelmat, johon liittyy opiskelu ja työn haku toivomilleen aloille.

No, käyn nyt ton lukion loppuun ja sen saan suoritettuu hyvin arvosanoin, pari vuotta siihen viel menee. Sit oon vähän noit koulutus mahdollisuuksia kans miettiny.

Haastatellut nuoret kertovat elämän muuttuneen parempaan suuntaan ja elämä tuntuu nyt valoisammalta. Suhde omiin vanhempiin on myös parantunut. Nuoret toivat esiin Visio-työskentelyn merkityksen elämänsä suunnalle:

Et nyt on asiat sillai ihan hyvin ja koska kummiski sai koulut käyty ja noin.

No kyllähän se olis vähän hulvattommaks siitä saattanu lähtee. Et porukat ois heittäny pihalle himasta, jossei sitä olisi ollu ollenkaan.

Sillee kunnioittaa vanhempia ja kuuntelee niitä. Kunnioittaa niinku niitten auktoriteettiä.

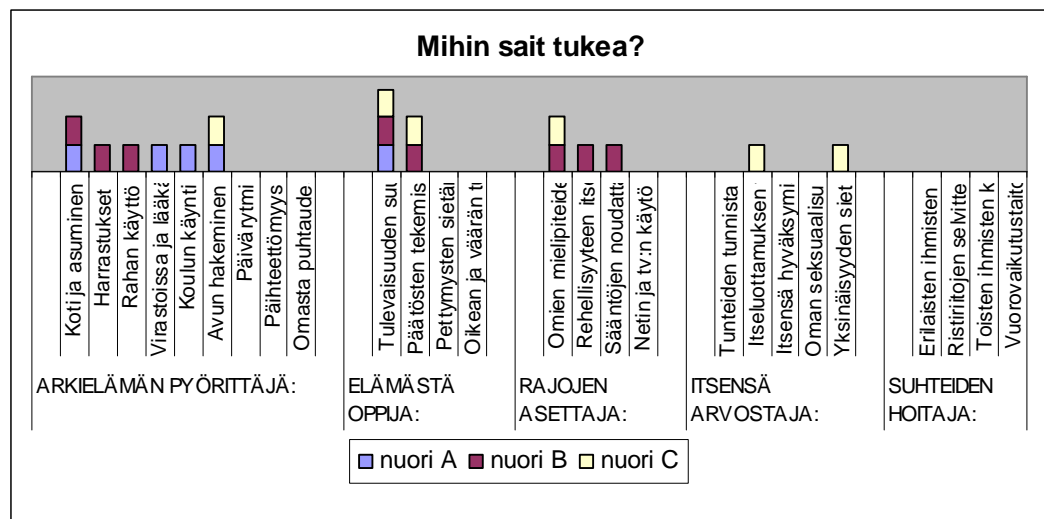
Kyl sil oli mun mielestä aika paljonkin merkitystä. Et sille niinku jos vaik oli jossain viikonloppuna kavereitten kaa ja kaverit alko jotain hölmöilee, ni ei siin ite sit viittäny lähtee mukaan, ku ties et saa taas satikutii. Ja sit vaik just kotona, että jos äiti just alko jotain jäkätää niinku ennen ku oli lähteny tai alkanu huutaa takasin, ni sit mietti, et antaa nyt kuitenkin olla.

Visio-työskentely on vaikuttanut positiivisesti haastateltujen nuorten elämään.

Nuorten puheista kuulee, että hölmöilyt ovat loppuneet lähes kokonaan ja toiveena on, että elämä jatkossakin sujuisi yhtä hyvin. Suhde alkoholiin on normalisoitunut.

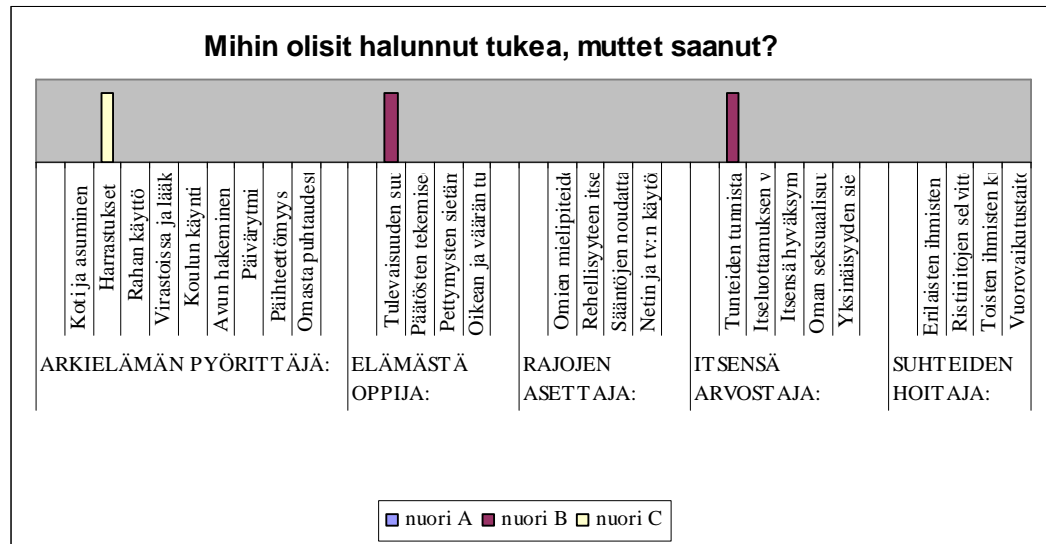
Alkoholin käyttö on suht haarukas, no tyylin joka perjantai. Mut jos, kaverit pyytää, ett lähe dokaan, niin en mä lähe viikolla. Mä oon vetäny ittelle rajat, mä oon huono vetään ittelle rajat, mut siinä mä oon pitäny itteni. Mä en niinku juo viikolla, viikonloppuna ainoastaan vaan.

Tukipallo-lomakkeen tuloksien perusteella on nähtävissä, että nuorten kokemus visio-työskentelyn kautta saadusta tuesta keskittyy arkielämän pyörittämiseen, elämästä oppimiseen ja rajojen asettamiseen. Ainoastaan yksi nuorista koki saaneensa tukea myös itseluottamuksen vahvistamiseen ja yksinäisyyden sietämiseen. Kuvio 1:stä on nähtävissä, että nuorten saama tuki painottuu arkielämän taitoihin. Yhteistä haastatelluille nuorille oli, että he kokivat saaneensa tukea tulevaisuutensa suunnitteluun.



KUVIO 1. Nuoren kokemus Visiolta saamastaan tuesta.

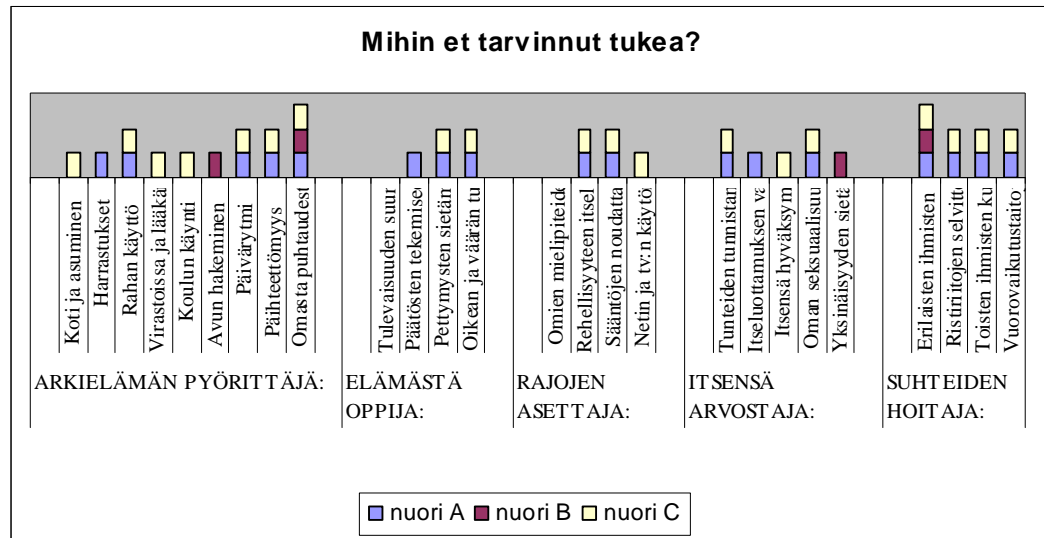
Kyselyn perusteella nuoret olisivat halunneet tukea harrastuksiin, tulevaisuuden suunnitteluun ja tunteiden tunnistamiseen. Yhden nuoren kokemus saamastaan tuesta tulevaisuutensa suunnitteluun ei kuitenkaan ollut riittävä, vaan hän olisi halunnut lisää tukea. Yksi nuorista kertoi olevansa sataprosenttisesti tyytyväinen samaansa tukeen.



KUVIO 2. Nuoren kokemus toivomastaan tuesta Visiolta.

Kyselystä nousee selvästi esiin kahden jälkihuolto nuoren hallinnoijan useita itsenäistymiseen liittyviä taitoja. Nuoret merkkasivat lomakkeesta kaikki muut kohdat, paitsi tulevaisuuden suunnittelun ja omien mielipiteiden esiintuomisen. (KUVIO 2).

Tukipallo-lomakkeen tuloksien perusteella on havaittavissa nuorten saaneen tukea tulevaisuuden suunnitteluun, joka kuitenkin osoittautuu Kuvio 3:n perusteella vajavaiseksi taidoksi. Tuloksien perusteella emme voi tietää, ovatko nuoret vastanneet tarvitsevansa tukea Visio-työskentelyn alussa vai sen päätyttyä. Kuvio 3:n kysymystä olisi pitänyt tarkentaa, jotta tulos olisi luotettava. Tulosten perusteella on havaittavissa, että yksi nuorista on vasta itsenäistymisen alussa, eikä siksi kokenut hallitsevansa näitä taitoja.



KUVIO 3. Nuoren kokemus omista taidoistaan ennen Visiota.

7.4 Visio-työskentelyn kehittäminen

Haastatelluilla nuorilla oli kovin vähän ajatuksia Visio-työskentelyn kehittämisestä ja yleisesti ottaen he olivat kovin tyytyväisiä työskentelyyn. Nuorten vähäiset näkemykset eroavat Visio-työskentelyn kehittämisen suhteen. Yksi haastatelluista nuorista ei osannut sanoa työskentelylle mitään kehitettävää. Hän koki olleensa täysin tyytyväinen työskentelyyn.

Mä en kyllä osaa oikeen sanoa, koska mä olen ollu niin saatanan tyytyväinen siihen hommaan, et ei oo mitään siihen hommaan. Mä oon niin tyytyväinen ollu, ihan sataprosenttisesti niin. Emmä osaa sanoa.

Nuorten kokemus tapaamisten määrästä vaihteli. Visio-työskentelyn kehittämisessä tapaamisten osalta on syytä huomioida nuorten oma vireystila ja työntekijän mahdollisuudet tavata nuoria. Nämä kaksi seikkaa nousivat selkeästi esiin nuorten haastatteluista. Lisäksi yksi nuorista toi esille tyhjät lupaukset. Hän toivoo, että jatkossa nuorille annetut lupaukset pidettäisiin.

Tuli välillä sellaisia tyhjiä lupauksi, ku oli sovittu niinku, et mennään johkuu tai jotain tai piti alottaa harrastus, et ois jotain siinä, ni sitten ne niinku kaikki jäi.

Tapaamiset vaihteli sillai, miten kummallekin kävi. No, välillä peruuntu, et XXX oli kipeenä tai sit sil oli tullu jotain muuta ja sit mulla saatto olla jotain muuta, ni sit peruuntu.

Mä sanoin sitä iteki, et ei liikaa tapamisia, ku sit se alkaa ahdistaa, jos niinku liikaa. Hyvin mä mun mielestä osallistuin siihen, mut siin oli vaan se yks vaihe, et tuli se että ei huvita tapaa.

Kyl ne suunnitelmat sillee suurimmaks osaks toteutu. Ei sillee mitää suurempaa, mitää sillee, et niit ois jouduttu peruu sillee, et mua ei ois huvittanu.

Haastatteluissa tuli esiin, kuinka nuoret huomasivat työntekijän kiireen ja asiakkaiden suuren määrän. Yksi haastatelluista nuorista kertoi näin:

Kylhän se on aika pitkälti siit kiinni miten paljon niit muit tapaamisia on, ku kuitenkin on aika paljon nuoria, ettei ehi niin paljon tapaamaan.

Nuoret eivät kokeneet työskentelyn kannalta merkittäväksi asiaksi sitä, työskentelikö heidän kanssaan yksi vai useampi aikuinen. Kuitenkin haastatteluista ilmenee, että se ehkä vaikeutti tapaamisten toteutumista. Nuoret nimesivät haastatteluissa erityisesti vain yhden aikuisen nimeltä.

En tiijä, et onks sillä sit joku merkitys, et jos aattelee, et siin on ollu vaan yks työntekijä.

Haastatteluista välittyi nuorten kokemus siitä, kuinka tärkeää heille on tulla aidosti kuulluksi. Työntekijän suhtautumisella nuoren kanssa työskentelyyn on olennainen merkitys tasavertaisen ja luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen syntymiseen.

7.5 Johtopäätökset

Haastatteluun osallistuneiden nuorten kokemus visio-työskentelystä kokonaisuudessaan ilmenee myönteisenä kokemuksena. Kokemuksena perheen ulkopuolisen, tässä tapauksessa Vision työntekijän, tuki oli ollut heille hyvä asia. He kertoivat pystyneensä ottamaan vastaa tukea ja luottaneensa Vision työntekijöihin. Haasta-

telluista nuorista kukaan ei kertomansa mukaan vastustanut työskentelyn aloitusta ja he kertoivat sitoutuneensa aidosti työskentelyyn. Haastatellut nuoret kokivat suhteensa läheisiin parantuneen visio-työskentelyn aikana ja alkaneen miettiä käyttäytymisensä vaikutusta toisiin ihmisiin. He kertoivat kuinka olivat pystyneet olemaan riitelemättä vanhempien kanssa tai lähtemättä ryypäämään kavereiden houkutellessa. Haastatellut nuoret kertoivat Vision työntekijän avulla kartoittaneen opiskelu- ja työmahdollisuuksiaan.

Haastatteluista ilmeni, että nuorten kokemus heidän toiveistaan ja työskentelyn toteumisesta eivät aina vastanneet toisiaan. Haastatellut nuoret harmittelivat työntekijöiden kiirettä ja aikatauluja, mutta he eivät välttämättä olleet sisäistäneet, mitä sosiaalityöntekijän kanssa oli työskentelystä sovittu. Voihan olla, että syynä tapaamisten tiheyteen ja väljyyteen olikin se, mitä sosiaalityöntekijä oli Visiolta tilannut. Kaikki haastatellut nuoret puolustelivat työntekijän kiireellisyyttä tapaamisten peruuntumiseen. Jokainen kertoi kiireellisyyden syyksi työntekijän asiakkaiden paljouden. Mieleemme nouseekin, että olisiko työparina työskentelyllä voitu välttää tapaamisten peruuntumisia ja tyhjiä lupauksia? Oliko sattumaa, että haastateltavien kanssa työskenteli vain yksi työntekijä vai onko nuoresta johtuen ajauduttu työskentelemään yksin? Kuten jo aiemmin tutkimuksessamme olemme tuoneet esille, Visio-työskentelyssä korostetaan työpari työskentelyä, mutta näiden nuorten kohdalla esiin on noussut vain yksi työntekijä nimettynä.

Johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että nuorten motivoiminen kehittämään heihin kohdistuvaa palvelua, on haasteellista. Haastatelluilta nuorilta ei löytynyt kovinkaan paljon Vision toiminnan kehittämisideoita. Asiaa kysyttäessä heiltä, he pitivät sitä kaukaisena asiana, koska visio-työskentelystä oli jo kulunut aikaa ja se oli taaksejäänyttä elämää. Haastatellut nuoret toivat kuitenkin esille, että kokemus visio-työskentelystä heidän omalta kohdaltaan oli koettu positiivisesti, vaikka työskentely oli kestänyt vain hetken heidän elämässään.

8 POHDINTA JA KEHITTÄMISIDEOITA

8.1 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Päädyimme kvalitatiivisen tutkimukseen, koska se pyrkii selvittämään tutkittavien omia näkökulmia. Mielestämme nuorten omakohtaiset kokemukset on parhaiten selvitettävissä haastattelun avulla. Haastattelut vahvistivat käsitystämme vuorovaikutuksen tärkeydestä myös tutkimusta tehdessä. Koimme saavamme paljon syväemmän kuvan näistä nuorista haastattelemalla, kuin että olisimme tehneet esimerkiksi nettikyselyn, joka olisi ehkä ollut nuorille luonteva tapa kommunikoida ja hoitaa asioita. Työllämme emme pyri yleistyksiin, johtuen haastateltavien vähäisestä määrästä, vaan keskityimme vain nuorten omiin kokemuksiin Visio-työskentelystä.

Tutkimusprosessi herätti jälleen kiinnostuksen tutustua entistä paremmin tämän päivän nuorten elämään ja elämänhallintaan. Mielenkiintoisena seikkana havaitsimme, miten vaikeaa on motivoida nuoria tulemaan mukaan tällaisiin tutkimuksiin. Mietimme, millä tavoin on mahdollisuus saada motivoitua nuoria osallistumaan ja kehittämään muille nuorille parempia palveluita. Mitkä ovat ne asiat ja seikat, jotka saavat nuoret kiinnostumaan heihin kohdistuvien palveluiden kehittämisestä? Vai onko tutkimuksen kohteena olevat nuoret jo niin syrjäytyneitä nyky-yhteiskunnasta, ettei heitä enää kiinnosta muiden hyvinvointi?

Sanotaan, että tutkimuksen tulee olla arvovapaata. Tämä tarkoittaa sitä, että meidän tutkimuksessa tutkijoiden ja Elämänhallintapalvelut Visio Oy:n omat pyrkimykset eivät vaikuttaneet tutkimuksen lopputulokseen. (Varto 2005, 22.) Opinnäytetyömme vastaa tutkimuksellemme annettuja tutkimustehtäviä ja vastauksia nuorten kokemuksista visio-työskentelystä. Emme pyri yleistyksiin, vaan ainoastaan kuvaamaan nuorten kokemuksia Visio-työskentelystä. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeintä ne ihmiset, joilta aineistoa kerätään. He tietävät tutkittavasta ilmiöstä eniten ja heillä on omakohtainen kokemus siitä. Tässä mielessä haastateltujen valinta ei ollut satunnaista. Tutkimukseen osallistuvat nuoret olivat myös tietoi-

sia ja hyväksyivät haastatteluidensa käytön tutkimuksemme (Tuomi & Sarajärvi 2002, 88–89; Vehkaperä 2002.)

Vision toimesta kutsut haastatteluun lähetettiin 21 nuorelle. Nuoret ilmoittivat halukkuutensa osallistua haastatteluun Visiolle, mistä tieto siirtyi tutkijoille. Tutkijoilla ei ollut koko aikana muuta tietoa haastateltavasta nuoresta kuin etunimi ja puhelinnumero, joiden avulla sovittiin haastattelu-aika. Nämä tiedot eivät ilmene mitenkään raportissa. Nuorten haastattelut toteutimme parina yhdessä ja haastattelu-paikkana toimi Talentia Päijät-Hämeen toimitila ja haastateltavan koti. Haastattelujen alussa mainitsimme vielä uudelleen, ettei nauhoja tule kukaan muu kuuntelemaan meidän lisäksi ja, että ne tuhotaan tutkimuksen hyväksymisen jälkeen.

Tutkimuksen raportin olemme laatineet annettujen ohjeiden mukaisesti ja tarkistuttaneet tekstiä ohjaajalla. Tutkimuksessa käytetty materiaali poistetaan ennalta sovittuasti tutkimuksen hyväksymisen jälkeen. Mielestämme nämä seikat lisäävät tutkimuksemme luotettavuutta ja uskottavuutta. Tutkimuksen luotettavuutta heikentää se seikka, ettei tutkimuksen kylläisyysaste täyty. Tutkimustuloksia ei siis voi yleistää koskemaan kaikkia visio-työskentelyyn osallistuneita nuoria, vaan ainoastaan tulokset koskevat tutkimukseemme osallistuneita nuoria. (Silius & Tervakari 2006, 2-5.)

Laadullisen tutkimuksen tärkeitä eettisiä periaatteita ovat haastateltujen vapaaehtoisuus ja henkilöllisyyden suojaaminen sekä luottamuksellisuus. Opinnäytetyömme osallistuneet nuoret ilmoittivat vapaaehtoisesti halukkuutensa osallistua tutkimukseemme. Useaan eri otteeseen korostimme henkilöllisyyden suojaamisesta ja luottamuksellisuudesta. Haastattelutilanteissa vuorovaikutuksemme haastateltujen kanssa oli tasa-arvoista ja toisiamme kunnioittavaa (Latvala ja Vanhanen- Nuutinen 2001, 39; Vehkaperä 2002.) Lisäksi on tärkeää, että tutkija ei tutkimuksellaan vahingoita tiedonantajaa. Tutkimukseen osallistumisen ehdoton vapaaehtoisuus tarkoittaa käytännössä sitä, että jokainen tutkittava on tavalla tai toisella motivoitava tutkimukseen (Kuula 2006, 155.) Motivointikeinona käytimme elokuvalippuja, joka annettiin haastattelun loputtua haastateltavalle palkkioksi osallistumisesta haastatteluun. Toisena motivointikeinona käytimme tietoa haastateltavalle siitä,

kuinka hän pystyy omilla mielipiteillään vaikuttamaan Vision toiminnan kehittämiseen.

Opinnäytetyötämme varten olemme laatineet yhdessä Elämönhallintapalvelut Visio Oy:n kanssa hankkeistamisluvan ja olemme myös kysyneet luvan erikseen haastateltavilta ja alaikäisten kohdalla heidän vanhemmiltaan myös. Kysyimme myös luvan haastatteluiden nauhoittamiseen. Viittauksissamme lähdeaineistoon olemme olleet rehellisiä ja tuoneet avoimesti esille muiden tutkijoiden esiin tuomat tutkimustulokset, joihin olemme opinnäytetyössämme viitanneet. Tutkimustuloksia emme ole yleistäneet, koska haastateltujen nuorten osuus on suhteellisen pieni. Tulokset olemme esittäneet siinä muodossa kuin ne ovat esiin nousseet haastateluista, rehellisesti ja avoimen läpinäkyvästi. Visiolta saamamme elokuvaliput olemme jakaneet nuorille haastattelun päätteeksi. (Vehkaperä 2002.)

8.2 Tutkimuksen tarkastelua

Haastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat Visio-työskentelyn auttaneen heitä. Haastatellut nuoret kertoivat Vision työntekijöiden kohdanneet heidät aidosti ja nuoret kokivat heidät ihmisinä, jotka tekevät työtä sydämestään. Visio-työskentelyssä on paljon hyvää, mutta kuten tutkimuksestamme ilmenee, työskentelyn tarkastelu ja arviointi on tärkeää työn kehittymisen kannalta. Työn kehittämisessä on muistettava säilyttää asiakkaan yksilöllisyys. Kehittäminen voidaan nähdä laajana kokonaisuutena, jossa työntekijällä on oma henkilökohtainen vastuu toiminnastaan. Työntekijän oma arviointi ja valinnat vaikuttavat laajempaan kokonaisuuteen työn kehittämisessä. Huomioitava olisi, ettei työn laadullisuus kärsisi työntekijän ajanpuutteesta.

Tutkimusta tehdessämme jäimme pohtimaan, että mikä yhteys on nuorten huostaanottojen lisääntymisellä (Lahti 23.2.2009) ja kuntien liian pienillä taloudellisilla resursseilla koskien nuorten avohuoltoa (Heikkinen 2007, 73.) Mielestämme nuoriin ja heidän perheisiinsä annettava avohuollollinen tuki tulisi olla intensiivistä ja moniammatillista. Myös Heikkisen mukaan nuorten avohuoltoa tulisi kehittää vas-

taamaan nuorten moninaisia tarpeita, jolloin tuella olisi tarkoitus vaikuttaa yhtäaikaaisesti nuoren kouluun, kotiin ja vertaisryhmiin. (Heikkinen 2007, 74–75.)

Erosen (2007) mukaan lastensuojelututkimus ja siihen liittyvä vaikuttavuuden arviointi puuttuu lähes kokonaan. Mielestämme vaikuttavuuden arvioiminen olisi tärkeää, jotta työn kehittäminen etenisi. Nuorten avohuollon kehittämiseen tarvitaan kuntien laajempaa taloudellista panostusta. Lastensuojelututkimus ja lastensuojeluun liittyvä vaikuttavuuden arviointi vaatii Erosen (2007) ja Heikkisen (2007, 74.) mukaan pitkäaikaisen seurantatutkimuksen ja riittävän resursoinnin.

Meidän työkokemuksemme rajoittuu muutamaankuntaan, mutta työskentelyä lastensuojelun erilaisissa tehtävissä on kertynyt yhteensä yli kaksikymmentä vuotta. Työvuosiemme tuoman kokemuksen ja tiedon sekä median informaation pohjalta voimme todeta, että kuntien tulisi luoda uusia toimintatapoja ja –käytäntöjä vastaamaan nuorten ja heidän perheidensä tarpeita tai varata riittävästi resursseja ostaa ja valvoa yksityisten toimijoiden palveluja. Kunnissa on lastensuojelun tilasta ja sen kehittämiseen vaadittavista resursseista puutteellinen käsitys tai sen arvostus on vajavaista. Mielestämme on hyvä, että yksityiset palveluntarjoajat ovat tulleet täyttämään tätä vajetta ja kehittäneet nuoriin kohdistuvia avohuollon palveluita, kuten ammatillista tukihenkilötoimintaa.

8.3 Tutkimuksen herättämiä kehittämisideoita

Mielestämme lastensuojelun avohuoltoa tulisi kehittää erityisesti lisäämällä nuorille tarvittavia tukimuotoja. Nuoret tarvitsevat mm. tiivistä ja arkeen soluttautuvaa tukihenkilöä rinnalla kulkijaksi. Nuorten ongelmat ovat moninaiset, jolloin tukihenkilöiden kouluttautuminen on entistä tärkeämpää. Mielestämme nuoret tarvitsevat monipuolista tukea vuorokauden ajoista riippumatta.

Kuntien tarjoamia lastensuojelullisia palveluja voisi kehittää vähin muutoksin, kuitenkin huomioon ottaen asiakkaiden tarpeen. Nykyisistä lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä muutettaisiin edes yhden sosiaalityöntekijän toimenkuvaa sen verran,

että hän vastaisi kokonaisuudessaan lasten ja nuorten tukihenkilötoiminnasta. Hänen työparinaan toimisi sosiaaliohjaaja. Tukihenkilötoiminnasta vastaava työpari yhdessä organisoisivat ja ylläpitäisivät rekisteriä tukihenkilöistä. He myös kouluttaisivat ja toimisivat tuki- ja yhteyshenkilöinä tukihenkilöille. Tukihenkilötoiminnasta vastaavien toimenkuvaan voisi liittää myös tukiperhetoiminnan organisoimisen. Näin tukihenkilötoimintaa kehitettäessä kunnan tarjoamat palvelut lastensuojelun asiakkaille lisääntyisivät ja vastaisivat paremmin asiakkaiden tarpeita.

Nuoret arvioivat pääosin myönteisesti ammattilaisten kykyä ymmärtää heidän asioitaan (Vornainen 2000, 219). Tutkimuksemme osoitti tämän saman ilmiön, sillä nuoret kokivat työntekijät aitoina ja tasavertaisina heidän kanssaan. Tätä samaa ajatusta voisi jatkaa ja kehittää lastensuojelun toimintaa vastaamaan paremmin nuorten tarpeita. Kunnan lastensuojelusta voisi esimerkiksi erottaa omaksi nuortensuojelu-tiimiksi osan sosiaalityöntekijöitä ja heille riittävä määrä sosiaaliohjaajia työpareiksi. Osan lastensuojelun sosiaalityöntekijöistä ja sosiaaliohjaajista erikoistuesssa palvelemaan ainoastaan nuoria ja heidän perheitään, osaaminen keskittyisi, syventyisi ja kuntien lastensuojelupalvelut kykenisivät olemaan kilpailukykyisiä yksityisten palveluntarjoajien kanssa. Samoin tulisi kiinnittää huomiota lastensuojelun fyysisiin toimitiloihin. Kuten haastatteluista ilmenee, nuoret kokivat olonsa tasavertaisiksi keskustelukumppaneiksi aikuisten kanssa muun muassa kahviloissa. Tämä olisi hyvä pitää mielessä ja rakentaa nuortensuojelu-tiimin fyysiset tilat niin sanotusti matalan kynnyksen periaatteella. Paikaksi, jonne nuorten olisi helppo tulla ja jossa he tunsivat olonsa turvalliseksi ja saivat tunteen, että heitä kuunnellaan aidosti. Tutkimuksestamme ilmenee kuinka nuorille on tärkeää huomata heidän kanssaan työskentelevien aikuisten tekevän työtä sydämestään eikä rahasta.

Tutustuessamme yksityisten avohuollonpalveluja tarjoavien yritysten toimintaan esimerkiksi itsenäistyvän nuoren roolikarttaan (Varsinais-Suomen Kuntayhtymä) sekä itsenäistämishjelman portaisiin (Mansikkapuisto) virisi ajatus kehittää uusi porrastettu järjestelmä nuorten valmentamisesta itsenäiseen elämään. Valmennuksen voisi aloittaa jo lastensuojelulaitoksissa ja koko kaupungilla olisi sama järjestelmä käytössä, oli sitten nuori laitoksessa asuva tai jälkihuollettava omassa asunnossaan. Luomalla tällaisen järjestelmän uskoisimme nuorten itsenäistämisen tule-

van nykyistä suunnitelmallisemmaksi ja organisoituneemmaksi ja siten myös resurssseja ja rahaa säästävemmäksi. Tämä vaatisi käynnistyäkseen työryhmän, joka loisi järjestelmän ja kouluttaisi nuorten parissa työskentelevät käyttämään sitä. Seuran järjestelmän käytöstä, arvioinnista ja kehittämisestä voisi liittää esimerkiksi jälkihuollosta vastaavien työntekijöiden toimenkuvaan.

Lähteet

Aalberg V. ja Siimes M. 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi ja mieheksi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Nemo.

Aalto M. 2003. Nuorten kokema yksinäisyys ja sen yhteys tulevaisuusorientaatioon. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteidenlaitos. Tulostettu 19.10.2008
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/4011/nuortenk.pdf?sequence=1>

Aaltola J. & Valli R. (toim). 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä. PS-kustannus. Gummerus Kirjapaino Oy.

Aaltonen M., Ojanen T., Vihunen R. ja Vilén M. 1999. Nuoren aika. Porvoo. Wsoy.

Aaltonen M., Ojanen T., Vihunen R. ja Vilén M. 2003. 2., uudistettu painos. Porvoo. Wsoy.

Anttonen J., Purhonen S., Rätty J., Viljamaa T. ja Elämäntapahallintapalvelut Visio Oy. 2007. Elämönhallintapalvelut Visio Oy, Laatuksikirja. Lahti. Lahtikopio.

Elämönhallintapalvelut Visio Oy [viitattu 5.10.2008]. Saatavissa:
<http://www.visionet.fi/>

Eronen T. 2007. Katsaus 2000-luvulla julkaistuun suomalaiseen lastensuojelututkimukseen. [viitattu 9.3.2009]. Saatavissa:
http://www.sosiaaliportti.fi/File/2f272051-7b88-4b1c-b0b6-55b1c3beee3e/2000-luvulla_julkaistu_lastensuojelututkimus

Eskola J. 2007. (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Viinämäki Leena ja Saari Erkki (toim.). Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Hallituksen politiikkaohjelmat. 2007. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiohjelma. Tulostettu 15.1.2009
<http://www.stm.fi/Resource.phx/ajank/aluehallintopaivat/aluehallintopaivat2007.htm#i1734.ppt->

Heikkinen A. 2007. Nuoret lastensuojelun avohuollossa – palvelujen ja menetelmien tarkastelu. Sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalialan kehittämishankkeen lastensuojelun kehittämissuunnitelman raportti. Tulostettu 25.09.2008
<http://www.sosiaaliportti.fi/File/712507ed-8b61-405c-b194-812c81f5186a/Nuorten%20avohuolto-selvitys.pdf>

Heino T. 2008. Lastensuojelun avohuolto ja perhetyö: kehitys, nykytila, haasteet ja kehittämisehdotukset. Stakesin selvitys lastensuojelun kehittämishohjelmalle. Tulostettu 31.1.2009 <http://www.stakes.fi/verkkajulkaisut/tyopaperit/T9-2008-VERKKO.pdf>

Helminen J. (toim). 2006. Elämä koettelee, tuki kannattelee / sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Juva. PS-kustannus.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu / Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi s., Remes P. ja Sajavaara P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.–14., osin uudistettu painos. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Karvonen S., Hermanson E, Sauli H. & Harris H. (toim.). 2000. Stakes. Lasten ja nuorten hyvinvointi 1990-luvulla. Helsinki. Stakesin monistamo.

Kaskia N. Erityisperhetyöntekijä. Varsinais-Suomen Kuntayhtymä. niina.kaskia@vslk.fi. 03.10.2008. Tulostettu 07.02.2009.

Koppa. Jyväskylän yliopiston Kurssi- ja oppimateriaalipilone Koppa. [viitattu 8.4.2009]. Saatavissa: <https://webapps.jyu.fi/koppa/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/teemoittelu>

Kuula A. 2006. Osuuskunta Vastapaino. Tutkimusetiikka. Aineistonjen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Laaksonen S., (toim.) 2004. Jälkihuolto-opas. Lastensuojelun keskusliitto. Sijaishuollon neuvotelukunnan julkaisuja 17. Saarijärvi. Gummerus Kirjapaino Oy.

Lahti P. 2009. Lastensuojelupäällikkö. Lahden kaupunki. Haastattelu 23.2.2009.

Lastensuojelun keskusliitto. Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit. [Viitattu 31.1.2009]. Saatavissa: http://www.lskl.fi/tiedostot/folder_7/6hVNNka5.pdf

Lastensuojelunkäsikirja a. [viitattu 21.9.2008]. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/>

Lastensuojelunkäsikirja b. [viitattu 21.12.2008]. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto/#otsikko1>

Latvala E. & Vanhanen-Nuutinen L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen Sirpa, Nikkonen Merja (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva. WS Bookwell Oy.

Mansikkapuisto. [viitattu 22.01.2009]. Saatavissa:
http://www.mansikkapuisto.fi/portal/itsenaistamisohjelma/nuoren_itsenaistymisen_tukeminen/

Merikratos. [viitattu 03.03.2009]. Saatavissa: <http://www.merikratos.fi/>

Myrskyn Silmä. [viitattu 03.03.2009]. Saatavissa: <http://www.myrskynsilma.fi/>

Neljä Astetta Oy. [viitattu 04.03.2009]. Saatavissa:
<http://www.4astetta.fi/index.html>

Pajamäki-Alasara T. 2007. Onni löytyy arjesta. Mannerheiminlastensuojeluliiton Vanhemmat ja itsenäistyvä nuori –projekti. Ensimmäinen testiraportti. Helsinki Tyylipaino. Tulostettu 21-01.2009 <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/527c2f1448628bdf9bf452f9dd808bf6/1232488898/application/pdf/4134652/MLL%20VIN%20raportti%202007.pdf>

Purhonen S. ja Sipiläinen T. Toiminnanohjaajat. Elämönhallintapalvelut Visio Oy. Haastattelu 3.10.2008

Räty T. Uusi lastensuojelulaki. 2007. Helsinki. Edita Prima Oy.

Saaranen-Kauppinen A. ja Puusniekka A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. [viitattu 25.03.2009]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html>

Seppänen E. 2008. Nuorten tulevaisuuskuvat. Sitran ja Tekesin yhteishanke. Helsinki. Fountain Park Oy. Tulostettu 15.1.2009
http://www.tekes.fi/julkaisut/Nuorten_tulevaisuuskuvat.pdf

Silius K. ja Tervakari A.-M. 2006. Kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät. 10.luento. MATHM-57550. 5op. TTY/DMI/Hypermedialaboratorio. [viitattu 27.3.2009]. Saatavissa: <http://matwww.ee.tut.fi/hmopetus/kvalitutk/2005/luennot/liitteet/kvalit070306.pdf>

Sosiaaliportti. [viitattu 22.01.2009]. Saatavissa: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/itsenaistyvanroolikartta/>

Stenroos M.- L. 2009. Ylitarkastaja. Etelä-Suomen lääninhallitus. [sähköpostiviesti]
marja-leena.stenroos@laaninhallitus.fi. 26.2.2009. Tulostettu 2.3.2009.

Taskinen S. Soveltamisopas.2007. stokes Sosiaali-ja terveystieteiden tutkimuskeskus.Lastensuojelulaki 417 / 2007.Vaajakoski. Gummerus Kirjapaino Oy.

Tuomi J. ja Sarajärvi. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Turunen K.E. 2005. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä. Atena.

Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymä. [viitattu 21.10.2008]. Saatavissa: http://www.vslk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=12&Itemid=14

Varto J. 2005. Laadullisen tutkimuksen metodologia. metodologia tutkii menetelmien perusteita ja oletuksia. [viitattu 4.2.2009]. Elan Vital. Saatavissa: http://arted.uiah.fi/synnyt/pdf/kirjat/varto_laadullisen_tutkimuksen_metodologia.pdf

Vehkäperä M. 2002. Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunta. Tutkimusmenetelmät YLA/YMA/YJOC. Joensuun yliopisto. [viitattu 27.03.2009]. Saatavissa: http://www.jyu.fi/economics/ecampus/documents/vehkapera_laadulline_021003.pdf

Visio-esite 2009. [viitattu 29.12.2009]. Saatavissa: http://www.visionet.fi/media/visio_esite2009.pdf

Vornainen R. 2000. Turvallisuus elämän kysymyksenä. 13-17 -vuotiaiden nuorten turvallisuus ja turvattomuuden aiheet. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 81. Väitöskirja. Kuopio. Kuopion Yliopiston painatuskeskus.

Voutilainen A. 2008. Yksityisenä yrittäjänä lastensuojelun avohuollossa. Lasso 3/2008. Sosiaali-alan korkeakoulutetut. Talentia Päijät-Häme ry.

9 LIITTEET

Liite 1	Roolikartta
Liite 2	Lastensuojelulaki
Liite 3	Hankeistamislupa
Liite 4	Kirjeet
Liite 5	Haastattelurunko
Liite 6	Tukipallo – lomake

ITSENÄISTYVÄN NUOREN ROOLIKARTTA

Viisi keskeistä osa-alueetta

- arvomaailman muodostaja
- periaatteiden pohjiija
- oikean ja väärän tunnistaja
- päätösten tekijä
- pettymysten sietäjä
- tulevaisuuteen suuntautuja
- pitkäjänteisyyden kehittäjä

ELÄMÄSTÄ OPPIJA

- ihmissuhteiden kehittäjä
- sosiaalisten taitojen kehittäjä
- ristiriitojen sietäjä ja selvittäjä
- neuvottelutaitojen kehittäjä
- markkinoija
- toisten ihmisten kunnioittaja
- läheisverkoston vaalija

SUHTEIDEN HOITAJA

- tunteiden tunnistaja ja hyväksyjä
- hellyyden vastaanottaja ja antaja
- itsensä kanssa viihtyjä
- lohduttautuja
- oman seksuaalisuuden hyväksyjä
- juuriensa tietäjä
- itseensä luottaja
- ulkonäkönsä hyväksyjä

ITSENSÄ ARVOSTAJA

- oman itsensä kunnioittaja
- kokemuksista oppija
- heikkouksien tunnistaja/kehittäjä
- itsensä suojelija
- sääntöjen ja sopimusten noudattaja
- omien rajojen tunnistaja

RAJOJEN ASETTAJA

ARKIPÄIVÄN PYÖRITTÄJÄ



© VARSINAIS-SUOMEN LASTENSUOJELUYHTYMÄ

- ruuan laittaja
- vuorokauden rytmittäjä
- kodin kunnossa pitäjä
- puhtaudesta huolehtija
- sinnittelijä
- terveyden vaalija
- raha-asioiden hoitaja
- avun pyytäjä ja vastaanottaja
- koulun/työn hoitaja
- itsensä innostaja

Lastensuojelulaki 417/2007

Lähde: <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/lainsaadanto/lastensuojelulaki/>

Tulee voimaan 1.1.2008 alkaen.

1 luku

4 §

Lastensuojelun keskeiset periaatteet

Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.

Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Kun sijaishuolto on lapsen edun kannalta tarpeen, se on järjestettävä viivytyksettä. Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä.

6 §

Lapsi ja nuori

Tässä laissa pidetään lapsena alle 18-vuotiasta ja nuorena 18—20-vuotiasta.

7 luku

Avohuolto

34 §

Velvollisuus ryhtyä avohuollon tukitoimiin

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on ryhdyttävä tämän luvun mukaisiin avohuollon tukitoimiin viipymättä:

- 1) jos kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka
- 2) jos lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään tai kehitystään.

Avohuollon tukitoimien tarkoituksena on edistää ja tukea lapsen myönteistä kehitystä sekä tukea ja vahvistaa vanhempien, huoltajien ja lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kasvatuskyyä ja -mahdollisuuksia.

Avohuollon tukitoimia toteutetaan mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä lapsen ja vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa.

35 §

Toimeentulon ja asumisen turvaaminen

Kun lastensuojelun tarve oleelliselta osin johtuu riittämättömästä toimeentulosta, puutteellisista asumisolosta tai asunnon puuttumisesta tai kun mainitut seikat ovat oleellisena esteenä lapsen ja perheen kuntoutumiselle, kunnan on viivytyksettä järjestettävä riittävä taloudellinen tuki sekä korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeen mukainen asunto.

Riittävä taloudellinen tuki ja asuminen on järjestettävä myös 75 §:n 1 momentin mukaan jälkihuollon piirissä olevalle lapselle tai nuorelle, jos hänen kuntoutumisensa sitä edellyttää.

36 §

Muut lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen sosiaalipalveluiden, kuten lasten päivähoidon ja kotipalvelun, sekä toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen toimeentulotuen ja ehkäisevän toimeentulotuen lisäksi järjestettävä tarvittaessa lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma huomioon ottaen lastensuojelun avohuollon tukitoimina:

- 1) tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen;
- 2) lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä;

- 3) tukihenkilö tai -perhe;
- 4) lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja -terapiapalveluja;
- 5) perhetyötä;
- 6) koko perheen 37 §:ssä tarkoitettu sijoitus perhe- tai laitoshoitoon;
- 7) vertaisryhmätoimintaa;
- 8) loma- ja virkistystoimintaa; sekä
- 9) muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.

37 §

Sijoitus avohuollon tukitoimena

Lapselle voidaan järjestää asiakassuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshuoltoa yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavan henkilön kanssa.

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin. Sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytyksenä on, että sijoitus on tarpeen:

- 1) lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi;
- 2) lapsen kuntouttamiseksi; tai
- 3) lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Lasta ei voida kuitenkaan sijoittaa avohuollon tukitoimena, jos 40 §:n mukaiset huostaanoton edellytykset täyttyvät. Lasta ei saa sijoittaa toistuvasti avohuollon tukitoimena ellei lapsen etu välttämättä vaadi uutta lyhytaikaista sijoitusta.

Jos lapsella on useampi kuin yksi huoltaja ja jotakin heistä ei voida matkan, sairauden tai muun syyn vuoksi kuulla, tai jos huoltajat ovat sijoittamisesta erimielisiä, lapsi voidaan sijoittaa, jos huoltaja, jonka luona lapsi asuu tai jonka kanssa lapsi tulee sijoituksen aikana asumaan, siihen suostuu ja sijoituksen katsotaan olevan lapsen edun mukainen.

Sijoituksesta päätettäessä on määriteltävä sijoituksen tavoitteet ja arvioitu kesto. Kun lapsi on sijoitettu 2 momentin mukaisesti yksin, sijoituksen jatkamisen edellytykset ja sen vaihtoehdot on arvioitava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua sijoituksen alkamisesta. Jos sijoitusta jatketaan, arviointi on tehtävä kolmen kuukauden välein. Arvioinnin yhteydessä on selvitettävä myös mahdollinen huostaanoton tarve.

12 luku

Jälkihuolto

75 §

Lapsen ja nuoren oikeus jälkihuoltoon

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä lapselle tai nuorelle tämän luvun mukainen jälkihuolto 40 §:ssä tarkoitetun sijaishuollon päättymisen jälkeen. Jälkihuolto on järjestettävä myös 37 §:ssä tarkoitetun avohuollon tukitoimena tapahtuneen sijoituksen päättymisen jälkeen, jos sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta ja kohdistunut lapseen yksin.

Jälkihuoltoa voidaan järjestää myös muulle kuin 1 momentissa tarkoitetulle lastensuojelun asiakkaana olleelle nuorelle.

Kunnan velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut 1 momentissa tarkoitetun kodin ulkopuolisen sijoituksen päättymisen jälkeen viimeksi lastensuojelun asiakkaana. Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viimeistään, kun nuori täyttää 21 vuotta.

76 §

Jälkihuollon sisältö

Kunnan on järjestettävä jälkihuolto lapsen tai nuoren tuen tarpeisiin perustuva 30 §:n 4 momentin mukainen asiakassuunnitelma huomioon ottaen tukemalla lasta tai nuorta sekä hänen vanhempiaan ja huoltajiaan sekä henkilöä, jonka hoidossa ja kasvatuksessa lapsi tai nuori on, siten kuin tämän lain avohuollon tukitoimia koskevassa 7 luvussa, perhehoitajien tukemista huollon siirron jälkeen koskevassa 46 §:n 2 momentissa, ihmissuhteita ja yhteydenpitoa koskevassa 54 §:ssä sekä tässä luvussa säädetään.

Jälkihuollon päättyessä sosiaalityöntekijän on tarvittaessa laadittava yhdessä nuoren kanssa suunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon päättymisen jälkeen nuoren käytettävissä olevat palvelut ja tukitoimet.

77 §

Itsenäistymisvarat

Kun lapsi tai nuori on sijoitettu kodin ulkopuolelle sijoitusta avohuollon tukitoimena, 40 §:ssä tarkoitettua sijaishuoltoa tai jälkihuoltoa koskevien säännösten mukaisesti, hänen itsenäistymistään varten on kalenterikuukausittain varattava määrä, joka vastaa vähintään 40 prosenttia hänen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitetuista tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan. Määrää laskettaessa ei lapsilisää kuitenkaan oteta huomioon.

Jollei lapsella tai nuorella ole sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 14 §:ssä tarkoitettuja tuloja, korvauksia tai saamia taikka jos ne ovat riittämättömät, sosiaalihuollosta

vastaavan toimielimen on tuettava sijoituksen päättyessä itsenäistymässä olevaa nuorta asumiseen, koulutukseen ja muuhun itsenäistymiseen liittyvissä menoissa tarpeellisilla itsenäistymisvaroilla.

Sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä on oikeus päättää itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta. Lähtökohtaisesti itsenäistymisvarat on annettava lapselle tai itsenäistymässä olevalle nuorelle jälkihuollon päättyessä taikka lapsen tai nuoren itsenäistymisen tukemiseen tai turvaamiseen liittyvästä erityisestä syystä viimeistään hänen täyttäessään 21 vuotta.

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on annettava selvitys itsenäistymisvarojen kertymisestä ja maksamisesta sijoituksen päätyttyä ja huoltajan, edunvalvojan tai 15-vuotiaan lapsen sitä pyytäessä myös sijoituksen aikana.

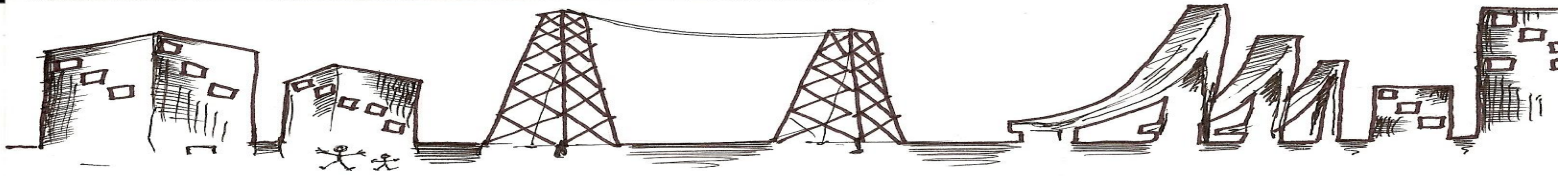
ERILLINEN TOIMEKSIANTOSOPIMUS ELÄMÄNHALLINTAPALVELUT VISIO OY:IN JA
OPISKELIJAT KIRSI RANTASEN JA HANNA PEKOSEN KANSSA.

Käytyjen keskustelujen mukaan olemme yhdessä sopineet, että opiskelijat voivat tehdä opinnäytetyönsä ”Nuorten kokemus Vision toiminnasta”. Tarpeen mukaan Visio antaa opiskelijoille ohjausta ja apua työn tekemiseen. Visio on lupautunut osallistumaan työstä aiheutuviin kustannuksiin. Opiskelijat toimittavat yhden kappaleen opinnäytetyöstä Visiolle.


Kirsi Rantanen


Hanna Pekonen


Tero Viljamaa
Toimitusjohtaja
Elämönhallintapalvelut Visio Oy



Hei Nuori!

Pätevöitämme koulutustamme sosionomi (AMK) Lahden ammattikorkeakoulussa. Opiskelumme liittyy opinnäytetyö, jonka aiheeksi olemme valinneet *Nuorten kokemukset Vision työskentelystä*. Tästä syystä otamme Vision välityksellä yhteyttä sinuun. Haluamme tietää millaisia kokemuksia sinulla on ollut Vision toiminnasta, mm. Mitä hyötyä sinulle oli olla mukana Vision toiminnassa tai mitä muuta olisit toivonut? Tarkoituksena on haastatella sinua. Haastattelussa käytämme nauhuria ja läsnä ovat vain sinä ja me. Haastattelu toteutetaan yhdessä ennalta sovitussa paikassa.

Sinun mielipiteesi ja kokemuksesi on arvokas, jotta me voisimme tuoda äänesi kuuluviin opinnäytetyön kautta ja Visio voisi kehittää toimintaansa vieläkin paremmin vastaamaan teidän nuorten tarpeita. Opinnäytetyön tarkoituksena on nuorten kokemusten esiintuominen ja sitä kautta vaikuttaminen. Tärkeää on, että osallistuisit haastatteluun.

Kaikki haastatteluun osallistuneet, palkitaan leffa-lipulla.

Haastattelut käsitellään luottamuksellisesti ja Vision henkilökunta ei perehdy haastattelu materiaaliin. Lopputyössä esiinnyt nimettömänä muiden joukossa. Haastattelu materiaali on vain meidän käytössä ja se hävitetään työn valmistuttua.

Ohessa lomake postitus kuorineen, jolla ilmoitat halukkuutesi osallistua haastatteluun. Lähetettyäsi lomakkeen 30.9.2008 mennessä takaisin Visioon, otamme yhteyttä mahdollisimman pian sopiaksemme haastatteluaikaa.

Yhteydenottoanne odottaen

Kirsi Rantanen

Hanna Pekonen

Nuori täyttää:

Suostun osallistumaan haastatteluun, sekä antamaan nimeni ja puhelinnumeroni yhteydenottoa varten.

kyllä _____

ei _____

Allekirjoitus _____

Nimenselvennös _____

Puhelinnumero _____

Vanhempi täyttää:

Annan alle 18-vuotiaalle lapselleni luvan osallistua opinnäytetyötä varten tehtävään haastatteluun.

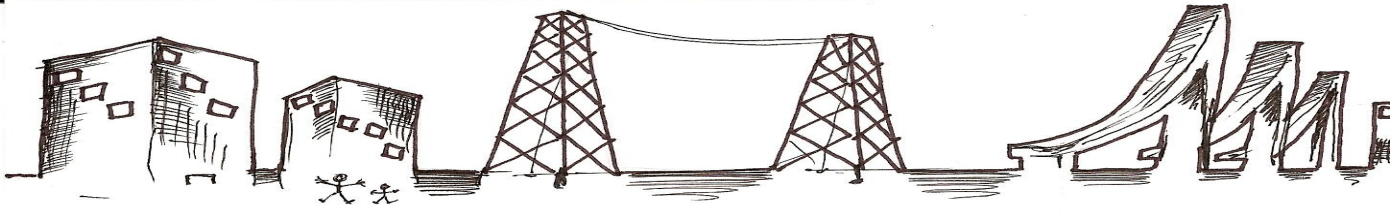
kyllä _____

ei _____

Allekirjoitus _____

Nimenselvennös _____

Palautus 30.9.2008 mennessä. Kiitos!



Hei Vanhemmat / Huoltajat!

Pätevöitämme koulutustamme sosionomi (AMK) Lahden ammattikorkeakoulussa. Opiskelumme liittyy opinnäytetyö, jonka aiheeksi olemme valinneet *Nuorten kokemukset Vision työskentelystä*. Ennen opinnäytetyö aiheen valintaa emme ole työskennelleet Vision, emmekä haastatteluun valikoitujen nuorten kanssa. Mahdollisuus osallistua haastatteluun on lähetetty kaikille Vision palvelun läpikäyneille nuorille. Tästä syystä olemme ottaneet yhteyttä teidän lapsenne. Haluamme tietää millaisia kokemuksia lapsellanne on ollut Vision toiminnasta, mm. Mitä hyötyä hänelle oli olla mukana Vision toiminnassa tai mitä muuta hän olisi toivonut? Tarkoituksena on haastatella nuoria. Haastattelussa käytämme nauhuriä ja läsnä ovat vain nuori ja haastattelijat. Haastattelu toteutetaan nuoren kanssa ennalta sovitussa paikassa.

Nuoren mielipide ja kokemus on arvokas, jotta me voisimme tuoda hänen mielipiteensä kuuluviin opinnäytetyön kautta ja Visio voisi kehittää toimintaansa vieläkin paremmin vastaamaan nuorten tarpeita. Opinnäytetyön tarkoituksena on nuorten kokemusten esiintuominen ja sitä kautta vaikuttaminen. Tärkeää on, että nuorene osallistuisi haastatteluun.

Kaikki haastatteluun osallistuneet nuoret palkitaan leffa-lipulla.

Haastattelut käsitellään luottamuksellisesti ja Vision henkilökunta ei perehdy haastattelu materiaaliin. Lopputyössä nuori esiintyy nimettömänä muiden joukossa. Haastattelu materiaali on vain meidän käytössä ja se hävitetään työn valmistuttua.

Nuori saa oman kirjeensä, jonka ohessa on lomake postitus kuorineen. Nuoren lähetettyä lomakkeen takaisin Visioon, otamme yhteyttä häneen mahdollisimman pian sopiaksemme haastatteluaikaa. Mikäli ette halua nuorene osallistuvan haastatteluun, postittakaa ohessa oleva lomake rastitettuna 30.9.2008 mennessä.

Yhteydenottoanne odottaen

Kirsi Rantanen

Hanna Pekonen

TAUSTATIEDOT

- Ikäsi?
- Ketä perheeseesi kuuluu?



MITEN NUORI KOKI
VISION
TYÖSKENTELYN
ALOITTAMISEN?

- Syyt palvelun aloittamiselle?
- Kuka kertoi palvelun aloittamisesta?
- Kuultiinko sinua ja toiveitasi?
- Millaiset tunteet ja ajatukset sinulla oli aloitusvaiheessa?
- Osaatko kertoa työskentelylle asetetuista tavoitteista?

MILLAISENA NUORI
KOKI VISION
TYÖSKENTELYN?

- Miten usein tapaamisia oli?
- Oliko tapaamisia mielestäsi riittävästi?
- Oltiin sinuun yhteydessä puhelimitse?
- Mitä te teitte Vision työntekijöiden kanssa ja miltä se tuntui?
- Mistä et pitänyt? / Mikä oli vaikeinta?
- Kuinka hyvin itse osallistuit työskentelyyn?
- Kuultiinko toiveitasi / ajatuksiasi?
- Osallistuiko perhe, koulu tai joku muu työskentelyyn?
- Pystyitkö vaikuttamaan työskentelyyn?
- Oletko pystynyt luottamaan Vision työntekijöihin?
- Miltä tuntui, kun tapaamisilla oli kaksi aikuista?

MILLAISELTÄ VISIO
TYÖSKENTELYN
PÄÄTTÄMINEN
TUNTUI?

- Kuinka kauan työskentely kesti?
- Miten työskentely lopetettiin?
- Miltä sinusta tuntui palvelun loppuessa?
- Koitko saaneesi tukea / apua?

MILLAISELTÄ
TULEVAISUUS
NÄYTTÄÄ NYT?

- Onko elämä muuttunut?
- Mikä merkitys V työskentelyllä oli sinulle?
- Koetko tarvitsevasi tukea?
- Tunteet ja ajatukset nyt?
- Miten palvelua voisi kehittää?
- Mitä ajattelet tulevaisuudesta?
- Mitä tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on?

Mihin asioihin mielestäsi sait tukea Visiosta ?

